

Chodec	Na chodníku, na silnici 3
	Přecházení 11
	Pěší zóna 14
	Stezka pro chodce a cyklisty 22
	Na bruslích, skateboardu a lyžích 30
	Viditelnost..... 34
	Mapa 43
Cyklista	Výbava kola, přilba..... 45
	Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty 55
	Odbočování, předjíždění, zastavování 62
	Na silnici, v přírodě..... 70
	Vedení kola 76
	Viditelnost..... 81
	Dětské dopravní hřiště..... 89
	Nebezpečná jízda, zavazadla na kole..... 91
	Nebezpečí, zavazadla na kole..... 93
Cestující	V autě..... 97
	Zavazadla..... 102
	Na parkovišti 111
Pravidla silničního provozu	Dopravní značky a křižovatky 120
Dopravní nehoda	Dopravní nehoda 123
ŠVP	Ukázka zpracování..... 130
Příklady	Příklady z praxe partnerských škol 135

Cíl activity

- Uvědomit si, kdo je chodec, tedy koho všeho a jak se týkají pravidla silničního provozu pro tuto cílovou skupinu.
- Vyhodnocování nebezpečné dopravní situace.
- Rozvoj komunikačních kanálů ve třídě mezi žáky.

Časová náročnost activity

- variabilní (1–4 hodiny, dle ročníku a dle výběru aktivit)

Mezipředmětové vztahy

- český jazyk, výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- pracovní listy, nůžky, barevné papíry, lepidlo, pastelky, jednoduchá razítka, papírové kartičky, klobouk/čepice

Popis aktivit

Zahřívací hra

Můžeme na začátek hodiny uvést zahřívací hru Na město. V úvodu hodiny dáme židličky do kroužku a s dětmi si povídáme, co nebo koho všechno můžeme ve městě potkat. Pak s dětmi vybereme tři věci/lidi, o kterých jsme si povídali a pojmenujeme každého po obvodu. Tedy příklad: Povídáme si s dětmi o chodcích, cyklistech a autech, vybereme tyto tři názvy. Po obvodu kruhu, jak žáci sedí vedle sebe, rozdáme tyto úlohy. Při počtu 21 žáků ve třídě tedy máme sedm chodců, sedm cyklistů a osm aut (jedno auto je učitel).

Jeden (první nejlépe učitel) se postaví doprostřed kroužku a povídá: „Šel jsem včera po městě a viděl jsem... cyklisty.“ V tu chvíli vstanou všichni cyklisté a vymění si místa. Ten, co je uprostřed, se snaží také sednout na nějaké uvolněné místo. Pokračuje ten, kdo zůstal zase uprostřed. Obměna nastává, když se řekne: „... a viděl jsem tam úplně všechny.“ Vstanou všichni a vymění si místa.

Aktivita

Děti je vhodné rozdělit pro aktivity do skupin (např. jako u zahřívací hry), mají pak možnost větší interakce mezi sebou navzájem a každé se může zapojit do tématu.

Děti je možné dělit do skupin metodou obrázků (razítek) na papírových kartičkách. Příklad: Mám ve třídě 21 dětí, chci je rozdělit do tří pracovních skupin, tedy si připravím tři druhy kartiček (zvířátka) po sedmi kusech. Nebo je možné vytvořit nové skupiny losováním kartiček z klobouku/čepice a můžou vydávat zvuky zvířátka, které si vylosovaly, a vytvořit tak skupiny.

Pracovní list 1, 2, 3 (mapa dopravního prostředí a postavičky)

Děti si mohou pracovní listy prohlédnout a u toho řízeným rozhovorem vyprávět, co vidí, kdo to je nebo třeba co asi dělá. Dle zručnosti dětí buď postavičky vystříhají samy nebo učitel. Následně ve skupinkách děti přikládají různé druhy chodců na obraz ulice, kam asi patří, a u toho si zkusí navzájem vysvětlit proč. Učitel se během řazení typů účastníků silničního provozu pohybuje mezi žáky a konzultuje správnost jejich umístění; vždycky když už jsou postavy správně umístěné a děti se rozhodnou, jestli je to chodec, či cyklista, pak je pevně nalepí lepidlem na obrázek.

Na chodníku, na silnici

Raný školní věk

Na konci aktivity lze děti opět posadit do kroužku jako na začátku a doprostřed položit všechny obrázky a společně zhodnotit, jestli jsou všechny v pořádku.

Dělení účastníků silničního provozu

Chodec je: ten, kdo jde pěšky, na invalidním vozíku, běžkách, lyžích, inline bruslích.

Cyklista je: cyklista na kole, cyklista na koloběžce (zahrnuje povinnost nošení cyklistické přilby na koloběžce do 18 let).

Evaluace

Na závěr můžeme opět vložit aktivitu zahřívací. Dáme do prostoru na zem dva barevné papíry. Zelený může být například barva skupiny chodců (na papír nakreslíme panáčka) a modrý barva skupiny cyklistů (na papír nakreslíme kolo). Učitel se postaví doprostřed mezi papíry tak, aby na něj všichni žáci viděli, vezme do ruky vytvořené dopravní prostředí od dětí z předchozí aktivity a ukazuje na účastníky silničního provozu jednotlivě. Žáci se pohybují ve vymezeném prostoru, a když učitel ukáže, s důrazem a větou: „Ukazuji na...“, děti se dotknou papíru příslušného zařazení – chodec, nebo cyklista. Každý se musí dotýkat buď papíru nebo někoho, kdo se papíru dotýká. Pak děti pochválíme, že dotyčného zařadily správně, a pokračujeme ve hře. Hra skončí, až učitel uzná za vhodné.

Nezapomeňme vzniklé obrazy vyvěsit ve třídě, aby byly po nějakou dobu na očích a my se k nim mohli vracet. Například, když se vrátíme z procházky, můžeme si vždy třeba puntíkem označit toho, koho jsme venku potkali.

Obměna programu

Pracovní listy v elektronické podobě jdou využít i na interaktivní tabuli, kde jako plochu zvolíme Pracovní list 1 (dopravní prostředí) a objekty na ostatních pracovních listech ořízneme (můžeme v programu malování a uložit každý objekt zvlášť jako obrázek nebo přímo v programu pro interaktivní tabuli). S objekty pak můžeme po ploše hýbat a umisťovat na správné místo v dopravním prostředí buď my nebo samotní žáci.

Chodec

Na chodníku, na silnici

Raný školní věk

Poznámky učitele

Cíl aktivity

- Pochopení, proč je důležité dávat pozor při přecházení v zatáčce a vnímat rizika s tím spojená.
- Pochopení bezpečného pohybu v dopravním prostředí v roli chodce.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Popis aktivit

S dětmi navážeme na téma chodce – bezpečný pohyb na chodníku, na silnici. Nejprve si prohlédneme první obrázek pracovního listu – situace na chodníku. Popíšeme veškeré děje, které jsou vyobrazeny. Necháme nejprve děti zapřemýšlet samotné, následně si návrhy a řešení na lepší, bezpečnější chování jednotlivých účastníků na obrázku povíme, popřípadě zapíšeme na tabuli, do sešitů, dle uvážení. Všimějme si detailů: délka vozu, jestli má pes náhubek a potřebuje ho; je dobré, aby kluk na obrázku psal za chůze SMS, navíc když poslouchá muziku?

Shrneme všechny návrhy na zlepšení bezpečnosti všech na obrázku a posuneme se ke dvěma následujícím. Opět necháme děti zapřemýšlet, co se na obrázcích děje. Obrázky mohou děti porovnávat a hledat rozdíly. Na obrázcích najdou kluka, který by rád přešel na druhou stranu silnice, ovšem neví, jestli je to bezpečné. Je na dětech, aby mu poradily.

V tuto chvíli se s dětmi bavíme o správném výběru místa pro přecházení silnice. Zkusíme si představit, na kterém obrázku má kluk větší výhled na to, aby bezpečně přešel, popřípadě jak by se tedy měl správně zachovat, co by mu děti poradily. Je lépe přecházet vně, nebo uvnitř zatáčky? Nebylo by třeba lepší popojít o kousek dál a přejít na rovném úseku? Jaká jsou rizika spojená s přecházením silnice a jak se jim dá předejít?

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Na chodníku, na silnici

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Pochopit rizika situací, kdy nelze pokračovat po chodníku.
- Pochopení, proč je důležité dávat pozor při přecházení v zatáčce a vnímat rizika s tím spojená.
- Pochopení bezpečného pohybu v dopravním prostředí v roli chodce.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby, fixy

Popis aktivit

Žáci si řádně prohlédnou dopravní situace vyobrazené na obrázku v pracovním listě. Uvidí tam dopravní situace, ve kterých je důležité nejprve se zorientovat. Pod obrázkem najdou úkoly a popis práce s mapou. Úkoly mohou plnit jednotlivě či ve skupinkách.

Úkoly k mapě

1. Zakresli trasu, kterou budeš absolvovat jako chodec jdoucí z jedné strany obrázku na druhou. Odůvodni.
2. Zamysli se nad tím, které pomůcky by ti jako chodci pomohly přispět k většímu bezpečí na cestách.
3. Popřemýšlej, jakou šíři silnice jako chodec zabereš; zakresli do mapy.
4. Pokud půjdeš mimo chodník, ze které strany uvidíš auta před sebou, která tě budou míjet? Zakresli do mapy auta v obou směrech.
5. Představ si, že jdeš jako chodec po silnici a za tebou jede auto, které tě většinou neohrozí, jelikož jede v druhé půlce silnice. Představ si ale, že toto auto bude předjíždět jiné. Zakresli situaci do mapy a zkus popsat nebezpečí vyplývající ze situace a zkus navrhnout řešení.

Poznámky učitele

Přecházení

Raný školní věk

Cíl activity

- Uvědomit si důležitost používání smyslů (zrak a sluch) při pohybu na pozemních komunikacích.
- Zopakovat pravá – levá strana, upevnit pravidlo chození po přechodu vpravo.

Časová náročnost activity

- variabilní (1–2 hodiny, dle ročníku a dle výběru aktivit)

Mezipředmětové vztahy

- český jazyk, výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka, literární výchova (dramatizace), dřívka (hudební výchova)

Pomůcky

- pracovní listy, pastelky, barevné papíry

Přecházení

Chodec

Raný školní věk

Popis aktivit

Jako úvodní zahřívací hru můžeme zvolit jednoduchou variantu pro zbystrnění smyslu – zraku. Vytyčíme dětem prostor, kde se budou moci volně pohybovat (nikdo nesmí zůstat stát). Ze spektra barevných papírů vybereme nejdříve dvě barvy, ke kterým přidělíme dětem úkol. Příklad: červená je barva lásky, proto jakmile uvidíte červenou, zůstanete stát a pohládíte po rameni spolužáka nejbliže k vám. Žlutá je barva radosti, proto jakmile uvidíte žlutou barvičku, budete na jednom místě skákat. Dle libosti a věku žáků můžeme přidávat barvy a k nim i úkoly.

Aktivita

Nakopírujeme pracovní list pro každého žáka. Každý si popřemýšlí, který ze semaforů na obrázku je ten správný. Může být správný jen jeden nebo více, záleží na žácích, co si myslí. U toho/těch, které jsou správné, ať dokreslí smajlíka do čtverečku pod nimi, a u těch špatně zase šklebíka. Poté si můžeme na tabuli nakreslit (popřípadě můžeme použít pracovní list v elektronické podobě na interaktivní tabuli) a společně si je vybarvíme, s důrazem na správné barvy a „panáčky“. Zároveň si rozdělíme dva správné semaforey na semafor pro chodce a semafor pro auta a rozdíl mezi nimi. Můžeme se dětí zeptat, jestli můžeme slyšet i barvy. Chceme docílit toho, aby si děti uvědomily, že i nevidomí vědí, kdy svítí červená a kdy zelená na přechodu pro chodce.

Můžeme si zkusit aktivitu, kdy opět vymežíme prostor, kde se děti mohou pohybovat. Každý musí být potichu, aby slyšel semafor. Učitel cvaká pomalu na dřívka (svítí červená) a všechny děti stojí. Učitel klope rychle (svítí zelená) a všechny děti se pohybují. Dále aktivitu obohatíme tím, že se po přechodu přechází po pravé straně. Vymežíme prostor mezi lavicemi (přechod pro chodce). Děti si ve skupině vyzkoušejí rozhlížení se na přechodu (i když je světelně signalizovaný, neznamená to, že má chodec absolutní přednost – nepozorní řidiči). Vyzkoušíme v praxi ve skupinách proti sobě se míjejících chodců na přechodu se značením (v našem případě se zvukovým značením).

Evaluace

Můžeme ve třídě do tří rohů rozmístit barvy ze semaforu pro auta (červená, žlutá, zelená). Následuje jednoduché zhodnocení programu ze strany dětí, a to že každé jde k té barvičce, jak se mu program líbil, tzn. zelená **super** a postaví se k ní s palcem nahoru, žlutá **šlo to** a postaví se k ní s palcem ve středu, červená **nuda** a postaví se k ní s palcem dolů.

Přecházení

Raný školní věk

Na závěr se můžeme rozloučit verbálně – pohybovou básničkou (1. třída):

Každý člověk přeci ví,	(ukazuji prstem na hlavu)
pravá ruka pozdraví.	(se spolužákem si podám ruku)
Levá noha nahoru,	(zvednu levou nohu do vzduchu)
pravá ťuká na hlavu.	(pravou rukou ťukám na hlavu)
Levá ruka zdraví sluníčko,	(levou rukou mávám)
pravá noha podupává maličko.	(pravou nohou dupu do rytmu)
Teď už všichni víme,	(ukazuji prstem na hlavu)
že tou rukou, co se zdravíme,	(podáme si opět pravou ruku)
po té straně po přechodu chodíme.	(stále za držení ruky pochodujeme)

Poznámky učitele

Pěší zóna

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Seznámit děti a naučit vnímat dopravní značení – pěší zóna.

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Popis aktivit

Zahřívací hra

Na rozehrání v úvodu hodiny nám postačí hra Molekuly. Učitel stojí v prostoru, kolem něho se volně pohybují žáci. Učitel řekne třeba: „Molekuly, najděte se po čtyřech,“ a žáci se seskupí do skupin v požadovaném počtu žáků. Učitel střídá čísla. Je možné hrát na vypadávání (ten, kdo není ve skupině v daném počtu, vypadne ze hry a už ji jen sleduje jako divák; hra končí, když už nelze tvořit skupiny) nebo bez vypadávání (žáci, kteří se neumístili do skupin, zůstávají ve hře; hra končí, až učitel určí konec).

Aktivita

Uvedeme děti do tématu chodce. Zeptáme se jich, kdo všechno je chodcem a kdo všechno je cyklistou a kdo je řidičem. Diskutujeme s nimi, kdo se kde může pohybovat. Chodec po chodníku, po levé straně silnice, cyklista po silnici, po chodníku může jen malý cyklista (do 10 let) a na silnici s doprovodem (starším 15 let), a auta, autobusy, motorky. Ptáme se, jestli jsou i nějaká další místa pouze pro chodce.

Ukážeme dětem pracovní listy a ptáme se jich, jestli někdy takové značení viděly, popřípadě kde a s kým. Povídáme si o jednotlivých značkách tak, jak jdou v pracovním listě za sebou.

Na závěr se dětí zeptáme, jak se tedy mají na takové pěší zóně chovat chodci, aby nedošlo k nějakému neštěstí, pokud tam mají přístup i vozidla.

Chodec

Pěší zóna

Raný školní věk

Poznámky učitele

Cíl activity

- Seznámit děti a naučit vnímat dopravní značení – pěší zóna.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- hrací kostka (na hru Člověče, nezlob se), psací potřeby

Popis aktivit

Zahřívací hra:

Žáci se postaví do řady a učitel jim přidělí skupinu A nebo B nebo C. Každý žák si musí pamatovat, kdo je (A, B, C). Poté si libovolně sednou na židle do kroužku. Určí se pravidla hry. Když na kostce padne 1, 2, posunou se A o židli vedle (i kdyby si měli sednout druhému na klín), 3, 4 B, 5, 6 C. Pokud na mně někdo sedí, nemůžu se posunout, posouvají se tedy pouze ti hráči nahoře na klínech. Hra končí ve chvíli, kdy někdo obejde celé kolečko a už sedí zase na svém místě. V takovém případě zakřičí heslo „Sedaná!“ a ukončí tak hru.

Aktivita

Uvedeme děti do tématu a diskutujeme o tom, kdo je chodcem, kdo cyklistou a kdo řidič (může být řidič motorového vozidla, nemotorového vozidla, potahového vozidla). Ptáme se, jestli víme, kudy a jak se daná skupina může pohybovat (různost situací na chodníku nebo na silnici). Ukážeme dětem pracovní listy a ptáme se, jestli vědí, co dané značky říkají. Ptáme se, kdo se může v pěší zóně pohybovat. Zeptáme se, jestli do této zóny mohou vjet, když se budu pohybovat na kole, a podle čeho to poznám. Zkusíme různost situací, např. jako chodec potkám v pěší zóně vozidlo – kdo má přednost? Důležité je pochopit, že jako chodec nemám nikdy absolutní přednost, vždy musím být obezřetný a vnímavý vůči celému provozu na pozemních komunikacích. V pěší zóně musím umožnit vozidlům projet.

Rozdělíme žáky do čtyř skupinek a rozdělíme jim jednotlivé značky z pracovního listu 2 (každé skupině jednu), kterou popíšou do prostoru pod ni. Mohou si vzít i další prázdný papír, na který nakreslí další vysvětlení dopravní značky. Pak si každá skupina vybere jednoho mluvčího, který přednese závěry celé skupiny všem spolužákům. Tak si děti budou prezentovat témata navzájem.

Pěší zóna

Střední školní věk

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pěší zóna

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Monitoring místa, kde žáci žijí.
- Vnímání dopravního značení – pěší zóna.

Časová náročnost aktivity

- 1–2 hodiny

Pomůcky

- mapa okolí školy nebo města

Popis aktivit

Diskutujeme s žáky na témata pohybu chodců a cyklistů po pozemních komunikacích. Kdo je chodec, kdo cyklista a kde se jako takoví mohou pohybovat. Povídáme si s nimi o pěších zónách. Kdo se v nich může pohybovat a za jakých podmínek. Pokud si nejsou jisti vzhledem dopravního značení, můžeme jim ho demonstrovat na pracovních listech na toto téma pro žáky středního školního věku, tj. pracovní list 2. S žáky diskutujeme o okolí školy a jejich bydliště, jestli se tam nachází pěší zóna. Bavíme se o potřebnosti takového prvku ve městě, k čemu slouží, jaké jsou jeho výhody či nevýhody.

Rozdělíme žáky do menších skupin a do každé skupiny rozdáme mapu okolí školy nebo celého města (nebo použijeme elektronickou mapu – např. www.mapy.cz nebo maps.google.com). Pokud ve městě takové místo s pěší zónou existuje, necháme žáky, aby toto místo do vytištěné mapy zakreslili.

K mapě přidáme do každé pracovní skupiny pracovní list 3, který společně vyplní. Na závěr programu si každá skupina vybere jednoho mluvčího, který spolužákům odprezentuje společný návrh pěší zóny, s odůvodněním potřebnosti.

Jednotlivé návrhy je možné vyvěsit na nástěnku tak, aby je žáci měli na očích. Je možné jim dát domácí úkol, nafotit danou/navrhovanou lokalitu, vybrané fotografie míst ve škole vytisknout a přiložit k mapám navrhovaných změn ve městě.

Poznámky učitele

Stezka pro chodce a cyklisty

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Seznámit děti a naučit vnímat dopravní značení – stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, stezka pro chodce a cyklisty.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- plachta (ubrus, prostěradlo, aby plachta nebyla průsvitná), psací potřeby

Stezka pro chodce a cyklisty

Raný školní věk

Popis aktivit

Zahřívací hra

Použijeme jednoduchou hru jménem Plachta. Třídu rozdělíme do dvou skupin, které se posadí naproti sobě. Učitel se postaví doprostřed mezi skupiny a v rozpjatých rukou drží napnuté prostěradlo tak, aby se skupiny neviděly. Z každé skupiny se vždycky dopředu posadí jeden žák. Učitel pustí plachtu na zem a dva žáci vepředu řeknou jméno toho, kdo sedí naproti. Ten, kdo řekl jméno jako první, vyhrál, a ten, kdo neuhádl, se přestěhuje do skupiny protihráčů. Hra končí ve chvíli, kdy v jedné ze skupin nezůstane ani jeden žák.

Aktivita

Uvedeme děti do tématu chodce. Zeptáme se jich, kdo všechno je chodcem a kdo všechno je cyklistou. Diskutujeme s nimi, kdo se kde může pohybovat. Chodec po chodníku, po levé straně silnice, cyklista po silnici, po chodníku může jen malý cyklista (do 10 let), po silnici smí jet cyklista mladší 10 let jen s doprovodem starším 15 let. Ptáme se, jestli jsou i nějaká další místa, kde se můžeme takto pohybovat.

Ukážeme dětem pracovní listy a ptáme se jich, jestli někdy takové značení viděly, popřípadě kde a s kým. Povídáme si o jednotlivých značkách tak, jak jdou v pracovním listě za sebou. (stezka pro chodce – pouze pro chodce, stezka pro cyklisty – pouze pro cyklisty, stezka pro chodce a cyklisty – pro obě skupiny).

Následně necháme děti pospojovat obrázky chodců/cyklistů se značkami, na kterou dotyční můžou jít/jet.

Chodec je: ten, kdo jde pěšky, jede na invalidním vozíku, běžkách, lyžích, inline bruslích.

Cyklista je: cyklista na kole, cyklista na koloběžce (zahrnuje i povinnost nošení cyklistické přilby na koloběžce do 18 let).

Na závěr se ještě dětí zeptáme, jak se tedy mají na takové společné stezce pro chodce i cyklisty chovat jak chodci, tak cyklisté, aby nedošlo k nějakému neštěstí, když tam mohou obě jmenované skupiny. (Pohybujeme se vpravo, aby nás mohli rychlejší předejít/předjet.)

Chodec

Stežka pro chodce a cyklisty

Raný školní věk

Poznámky učitele

Stezka pro chodce a cyklisty

Střední školní věk

Cíl activity

- Seznámit děti s dopravním značením a naučit je tato značení vnímat – stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, stezka pro chodce a cyklisty.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- plachta (př. prostěradlo), psací pomůcky

Stezka pro chodce a cyklisty

Střední školní věk

Popis aktivit

Zahřívací hra

Položíme na zem plachtu a necháme žáky, ať se na ni všichni postaví. Potom jim sdělíme, že se nám tam stala chyba a že, aniž by kdokoliv šlápl mimo plachtu, musí ji otočit tak, aby ta strana, která je teď k zemi, byla nahoře. Necháme děti, aby si samy zvolily strategii a zkusili to samostatně. V případě, že si nebudou vědět rady (může se stát u nižších ročníků), vstoupíme do hry jako poradci. Hra končí, když se žákům podaří prostěradlo obrátit.

Aktivita

Uvedeme děti do tématu a diskutujeme o tom, kdo je chodcem a kdo cyklistou. Ptáme se, jestli víme, kudy a jak se daná skupina může pohybovat (různost situací na chodníku nebo na silnici). Ukážeme dětem pracovní listy 2a. a 2b. a ptáme se, jestli vědí, co dané značky říkají. Zkusíme si je rozdělit na ty, kde se můžou pohybovat chodci, a na ty, kde se můžou pohybovat cyklisté. Zjistíme, že u obou značení se můžou pohybovat jak cyklisté, tak chodci. Obrázky si prohlédneme a zkusíme najít společné řešení.

Na tabuli můžeme nakreslit dvě stezky vedle sebe a nakreslit v ní panáčka nebo kolo podle jednotlivého značení (viz pracovní list 2b.). Ukážeme si tak, jak se na jednotlivém značení můžou různí účastníci silničního provozu pohybovat. Důležitý rozdíl mezi těmito dvěma značkami je, že mají doprovodná vodorovná značení, po které straně se mohou pohybovat chodci a po které cyklisté. Je tedy důležité zdůraznit dětem, že značky, které musíme dodržovat, nejsou pouze ty, které jsou na „tyčích“, ale také ty, které jsou namalované na zemi, př. nesmíme tedy vstupovat do pruhu pro cyklisty.

Rozdělíme žáky do čtyř skupinek a dáme jim jednotlivé značky z pracovních listů 2a. a 2b. (každé skupině jednu), kterou popíšu do prostoru pod ní. Mohou si vzít i další prázdný papír, na který můžou nakreslit další vysvětlení dopravní značky, př. stezku se značením i s účastníky. Pak si každá skupina vybere jednoho mluvčího, který přednese závěry celé skupiny všem spolužákům. Tak si děti budou prezentovat témata navzájem.

Chodec

Stežka pro chodce a cyklisty

Střední školní věk

Poznámky učitele

Stezka pro chodce a cyklisty

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Monitoring místa, kde žáci žijí.
- Vnímání dopravního značení – stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, stezka pro chodce a cyklisty.

Časová náročnost aktivity

- 1–2 vyučovací hodiny

Pomůcky

- psací potřeby, mapa města (ve velkém městě může být mapa jednotlivého bloku, třeba kde se nachází škola)

Stežka pro chodce a cyklisty

Starší školní věk

Popis aktivit

Diskutujeme s žáky na témata pohybu chodců a cyklistů po pozemních komunikacích. Kdo je chodec, kdo cyklista a kde se jako takoví mohou pohybovat. Povídáme si s nimi o značení stežky pro chodce a pro cyklisty. Pokud si nejsou jisti vzhledem dopravního značení, můžeme jim ho demonstrovat na pracovních listech na toto téma pro žáky středního školního věku. S žáky diskutujeme o okolí školy a jejich bydliště, jestli se tam nachází stežka pro chodce nebo pro cyklisty. Bavíme se o potřebnosti takového prvku ve městě, k čemu slouží, jaké jsou jeho výhody či nevýhody.

Rozdělíme žáky do menších skupin a do každé skupiny rozdáme mapu okolí školy nebo celého města. Pokud ve městě takové místo se stežkou pro cyklisty nebo pro chodce existuje, necháme žáky, aby toto místo do mapy zakreslili.

K mapě přidáme do každé pracovní skupiny pracovní listy 3a. a 3b., který společně vyplní. Na závěr programu si každá skupina vybere jednoho mluvčího, který spolužákům odprezentuje společný návrh stežky pro chodce/cyklisty, s odůvodněním potřebnosti.

Jednotlivé návrhy je možné vyvěsit na nástěnku, tak aby je žáci měli na očích. Je možné jim dát domácí úkol nafotit danou/navrhovanou lokalitu, vybrané fotografie míst ve škole vytisknout a přiložit k mapám navrhovaných změn ve městě.

Poznámky učitele

Na bruslích, skateboardu a lyžích

Raný školní věk

Cíl activity

- Pochopit specifika jízdy na inline bruslích a na lyžích.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby, pastelky, metr

Popis aktivit

Úvodem hodiny se děti zeptáme, jestli vědí, kdo všechno je chodec. Necháme děti jmenovat účastníky silničního provozu, které chápou jako chodce. Můžeme přidat i téma cyklisty, tedy kdo všechno je v provozu cyklista. Pokračujeme tématy bruslaře na inline bruslích a lyžaře nejen na sjezdových lyžích, ale i na běžkách. Ptáme se, kam, do které skupiny účastníků silničního provozu by je děti zařadily. Samozřejmě že v obou případech se jedná o chodce. Nicméně každý má svá specifika.

Rozdáme dětem pracovní listy a prohlédneme si, koho máme na obrázku tentokrát. Jak poznáme, co se chystá dělat? Podívejme se tedy podrobně. Koukněme se na bruslaře. Kolem sebe má spousty věcí, vezmeme tužku a spojíme s ním věci, které bruslař potřebuje. Vždycky u toho rovnou říkáme, proč ta věc patří bruslaři a k čemu ji potřebuje. To samé následuje u lyžaře.

Po vyplnění úkolů se s dětmi postavíme a zkusíme pantomimicky ukázat, jak se pohybuje chodec. Potom jak se pohybuje bruslař – zabírá větší šířku než chodec (případně použít brusle a lyže s hůlkami na ukázkou), můžeme změřit a vyzkoušet, na co si tedy musí takový bruslař dát pozor (nezabrzdí na místě, nesmí ohrozit ostatní chodce). Následně i jak se pohybuje lyžař – hmitá hůlkami (musí dát pozor, aby jimi nikoho nezranil). Můžeme se děti i ptát, kdo si myslí, že zastaví nejdříve, když hrozí nebezpečí (lyžaři a bruslaři bude trvat podstatně delší dobu, než zastaví).

Poznámky učitele

Na bruslích, skateboardu a lyžích

Střední školní věk

Cíl activity

- Pochopit specifika jízdy na inline bruslích a na lyžích.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- barevné fixy, pastelky

Popis aktivit

Úvodem hodiny se žáků zeptáme, jestli vědí, kdo všechno je chodec. Necháme žáky jmenovat účastníky silničního provozu, které chápou jako chodce. Můžeme přidat i téma cyklisty, tedy kdo všechno je v provozu cyklista. Pokračujeme tématy bruslaře na inline bruslích a lyžaře nejen na sjezdových lyžích, ale i na běžkách. Ptáme se, kam, do které skupiny účastníků silničního provozu by je děti zařadily. Samozřejmě že v obou případech se jedná o chodce. Nicméně každý má svá specifika.

Žáci obdrží pracovní listy a dostanou krátký čas na prohlédnutí úkolů. Uprostřed vidí tři různé druhy chodců a vlevo různé druhy dopravního prostředí. Necháme žáky, aby sami spojili každého jednotlivého chodce s dopravním prostředím, na kterém si myslí, že se může pohybovat. Následně dohromady řekneme správné řešení a proč tomu tak je. Vpravo od chodců je dopravní značení. Spojíme každého chodce s dopravní značkou, kam má daný chodec přístup, tento úkol plníme tentokrát všichni dohromady. Opět je nesmírně důležité odůvodnit, proč je tomu tak.

Po vyplnění úkolů se s dětmi postavíme a zkusíme pantomimicky ukázat, jak se pohybuje chodec. Potom jak se pohybuje bruslař – zabírá větší šířku než chodec (případně použít brusle a lyže s hůlkami na ukázkou), můžeme změřit a vyzkoušet, na co si tedy musí takový bruslař dát pozor (nezabrdí na místě, nesmí ohrozit ostatní chodce). Následně i jak se pohybuje lyžař – hmitá hůlkami (musí dát pozor, aby jimi nikoho nezranil). Můžeme se žáků i ptát, kdo si myslí, že zastaví nejdříve, když hrozí nebezpečí (lyžaři a bruslaři bude trvat podstatně delší dobu, než zastaví).

Poznámky učitele

Cíl activity

- Pochopení funkce reflexních materiálů.
- Naučení správného umístění reflexních materiálů na tělo.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- barevné papíry, velká papírová krabice, izolepa, psací potřeby, pastelky, nůžky, reflexní nažehlovací páska, oboustranná lepicí páska, fotoaparát, zvýrazňovače (fixy)

Popis aktivit

Zahřívací hra

V úvodu si můžeme zahrát hru s názvem Lidé k lidem. Hra je takovou obdobou známé pohybové hry – Molekuly. Děti se pohybují ve vymezeném prostoru a je jeden hráč uprostřed (učitel), který když řekne: „Lidé k lidem,“ žáci se okamžitě rozdělí do dvojic; pokud máme ale lichý počet žáků, může být i jedna trojice. Poté co se dvojice najdou, učitel řekne, která část těla se má dotýkat jiné části u spoluhráče, př. loktem ke kolenu, ruku k ruce, chodidlo ke kolenu, levé koleno k pravému kolenu atd. Vždy když žáci splní úkol (všechny dvojice), učitel řekne: „Lidi od lidí,“ a všichni se zase pohybují ve vymezeném prostoru.

Aktivita

Dáme dětem k dispozici barevné papíry různého spektra a necháme je z nich sestavit řadu, od dětí nejvíce viditelných ve tmě, až po nejméně viditelné ve tmě. Poté to zkontrolujeme a můžeme přidat komentář o viditelnosti různých druhů barev v různých podmínkách a o systému, jak vlastně reflexní materiál funguje (odráží světlo zpět ke zdroji). Zeptáme se dětí, co je důležité mít na sobě. Cílem je dojít k závěru, že je důležité mít na sobě dobře viditelné oblečení, a to ať už se pohybují jako chodec nebo jako cyklista.

V tuto chvíli, kdy jsme si demonstrovali funkci reflexních materiálů, necháme děti, ať si prohlédnou svoje oblečení, ve kterém přišly do školy, a pokusí se najít reflexní materiál i tam. Některé bundy jsou již reflexními materiály vybaveny, některé ale nikoliv.

Na základě poznatků, kde jsou na oblečení reflexní materiály nejčastěji umístěné, vysvětlíme dětem jejich správné umístění na tělo (ke konci rukávů, blízko ke kolenům a do úrovně pasu). Následuje práce s pracovními listy. Úkolem bude holčičky vybarvit (u čehož se neustále můžeme bavit o správném užití reflexních materiálů) a jednu holčičku s pejskem ozdobit reflexními proužky (nakreslené nebo nastříhané z reflexní nažehlovací pásky, podlepené oboustrannou lepicí páskou). Poté postupně vložíme oba obrázky do krabice s průhledem a podíváme se, která ze dvou holčiček na obrázku bude lépe vidět. Na závěr se všichni můžeme vyfotit (s bleskem) s obrázky. Na fotce tak bude krásně vidět, jak reflexní materiál odrazí světlo zpět ke zdroji. Fotku pak vytiskneme a můžeme ji vystavit ve třídě, aby děti měly neustále na očích funkci reflexních materiálů.

Chodec

Viditelnost

Raný školní věk

Poznámky učitele

Viditelnost

Střední školní věk

Cíl aktivity

- Uvědomění si důležitosti viditelnosti chodce.
- Pochopení funkce reflexních a fluorescenčních materiálů.
- Naučení správného umístění reflexních materiálů na tělo.

Časová náročnost aktivity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- reflexní vesta, papírový tubus (může být př. papírová role po vyčerpání tapety s víkem...), barevné papíry, reflexní samolepka (nebo reflexní páska nažehlovací...), nůžky

Popis aktivit

Zahřívací hra

Hru na zahřátí na začátku hodiny, můžeme použít jednoduchou, všem známou – Čáp ztratil čepičku. Může se zdát, že hra je pro mnohem mladší děti, ale i starší ročníky si ji rády zahrají. Na začátku hry se určí jeden hráč, který představuje čápa a jeho úkolem je chytat děti. Učitel i děti říkají říkanku a klapou při tom nataženýma rukama před sebou (představují zobák čápa). Říkanka zní takto: „Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku...“ Na místo doplněných teček učitel řekne nějakou barvu, např. žlutou. Úkolem dětí je co nejrychleji tuhle barvu najít a dotknout se jí (stačí jedním prstem). Nesmějí se jí však dotknout samy na sobě. Jakmile se barvy dotknou, jsou v bezpečí před čápem. Dokud se však barvy neodrží, může je čáp chytit. Koho chytne jako prvního, ten si s ním vystřídá místo a stává se čápem pro další kolo.

Aktivita

Na základě úvodní hry o barvách si s dětmi povídáme o jejich viditelnosti. Jak si myslí, že jsou různé barvy ve tmě (nebo snížené viditelnosti) vidět. Je možné vždy do tuby (tmavé krabice) vložit kousek barevného papíru, a zjišťovat/ověřovat si tím jejich viditelnost. Žáci mohou o poznatcích diskutovat rovnou při pohledu na různé barvy a jejich viditelnost nebo si mohou dělat individuální poznámky a pak teprve diskutovat na toto téma.

Stále se bavíme na téma viditelnosti. Rozdáme žákům pracovní listy a vyplníme s nimi první úkol. Necháme je samostatně přemýšlet, co je to snížená viditelnost. Následně tedy ať žáci sepíší nebo nakreslí, o jaké podmínky se jedná (mlha, déšť, sníh, šero, tma, mrholení...).

Následně žákům ukážeme reflexní vestu a ptáme se jich, co vidí. Jestli vědí, z jakého materiálu je vyrobena, která část je reflexní materiál a která část je fluorescenční materiál, jaký je mezi nimi rozdíl. Důležité je při praktické ukázce upozornit na všechny prvky na reflexní vestě tak, aby si ji mohli všichni žáci vzít do ruky a osahat si materiál. Vesta je vyrobena ze dvou částí, první (fluorescenční) je nejčastěji žlutá nebo oranžová látka, která zvyšuje viditelnost chodce/cyklisty za denního světla, v mlze, dešti nebo za soumraku, v noci ale svoji funkci ztrácí. Naproti tomu reflexní materiály jsou vidět lépe ve tmě – odrážejí světlo zpět ke zdroji (jako např. odrazka na kole).

Viditelnost

Střední školní věk

Přistoupíme k dalšímu úkolu z pracovního listu a na základě získaných informací popíšeme reflexní vestu na obrázku. Žáci mohou vestu vybarvit nebo jen do různých částí napsat, z jakého materiálu je vyrobena, jak daný materiál funguje a za jakých podmínek je nejlépe vidět.

Žáků se pak ptáme, jaké znají jiné druhy reflexních materiálů než reflexní vestu. (Mohou to být třeba hračky s reflexními materiály, součásti oblečení i bot, pásy na ruce a nohy, dále taháčky na zip, samolepky...).

Zeptáme se žáků, jestli nějaké reflexní materiály používají a kde. Ukážeme si, kam je nejlepší reflexní materiály umístit (ke koci rukávů, na úroveň kolen a pasu).

Poznámky učitele

Cíl aktivity

- Uvědomění si skutečnosti, že pro bezpečí chodce je zásadní vzdálenost, na kterou jej řidič spatří.
- Pochopení funkce reflexních a fluorescenčních materiálů.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- reflexní vesta, psací pomůcky, promítací technika

Popis aktivit

S žáky diskutujeme na téma viditelnost, co si pod tím pojmem představují. Na základě zjištěných informací s nimi navážeme na téma situací, kdy, za jakých okolností jsme vidět více, kdy méně. Rozdílů ve viditelnosti za různých podnebních podmínek.

Ptáme se, co jako chodci můžeme udělat pro naše větší bezpečí při pohybu v provozu na pozemních komunikacích. Samozřejmě že je důležité vybavit se reflexními materiály. Se staršími dětmi bývá problém, že reflexní materiály nejsou pro ně dostatečně vzhledné. Je dobré je informovat, že existují různé typy reflexních materiálů a na nich demonstrovat, že každý si může vybrat takový, aby se mu hodil k jeho „outfitu“. Ti kreativní si mohou pak vyrobit vlastní z materiálů, jako jsou nažehlovací nebo našívací pásky, ze kterých lze stříhat libovolné tvary a následně buď našehlít na oblečení nebo našít na oblečení či batohy. Je to námět na další návazné hodiny např. pracovních činností.

Když už jsme si vybrali reflexní materiál, je důležité vědět, kam jej správně umístit, aby plnil svoji funkci. Necháme žáky zamyslet se nad různými situacemi, jak nás vidí řidiči aut (jinak nás vidí, osvítí-li nás jako chodce po chodníku, z jiné strany nás vidí/osvítí jako chodce po silnici). Tudíž zjistíme, že bychom měli být viditelní pro řidiče ze všech stran. Správné umístění reflexních materiálů není jen na tělo zepředu a zezadu, ale nejdůležitější je mít viditelnou část těla od pasu dolů, a to z důvodu, že pokud řidič svítí tlumenými světly, svítí více dolů, osvětluje nás tedy nejprve od kotníku postupně nahoru.

Můžeme pak žáky rozdělit do menších skupinek, do kterých jim rozdáme jednotlivé pracovní listy, které dohromady vyplní a pak vždycky zástupce skupiny přednese výsledek přede všemi. Další variantou je vyplnění pracovních listů samostatně a na konci hodiny o výsledcích diskutovat nebo dát žákům pracovní listy za domácí úkol a o výsledcích diskutovat na začátku příští hodiny.

Cíl activity

- Demonstrovat správné chování v dopravním prostředí.
- Uvědomění si důležitosti správného výběru bezpečné cesty.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- Nauka o společnosti, literatura (dramatizace), český jazyk

Pomůcky

- obyčejná tužka, guma

Mapa

Starší školní věk; střední školní věk

Aktivita

S žáky komunikujeme na téma cesty do školy. Zjistíme situaci ve třídě – kolik procent dětí jezdí do školy autem s rodiči, kolik na kole, kolik MHD a kolik chodí pěšky. Žáků, kteří chodí pěšky, se zeptáme, s čím vším se při cestách do školy setkávají, jestli to jsou nepozorní řidiči nebo jestli jdou celou cestu po chodníku či silnici...

Pokračujeme v rozmluvě se žáky, co si myslí, že je důležité, aby byla každá jejich cesta do školy bezpečná. Návrhy, které žáci řeknou, můžou zapisovat na tabuli, aby na ně postupně nezapomněli.

Rozdělíme žáky do menších skupin cca po čtyřech lidech, kteří si sednou k sobě. Do každé skupinky přijde umístit jeden pracovní list – mapa.

První úkol bude, aby žáci ve skupině našli a zakreslili nejbezpečnější trasu z domu do školy. Řešení si odprezentují skupiny žáků navzájem.

Druhý úkol bude, aby žáci ve skupině našli v mapě nejkratší cestu z domu do školy. Po tom, co tuhle cestu najdou, zkusí zakroužkovat nebezpečná místa na této trase a navrhnout její řešení. Na závěr si opět navrhovaná řešení odprezentují.

Poznámky učitele

Chodec

- Správné odpovědi na test v pracovních listech: 1b., 2a., 3b., 4b., 5a.

Výbava kola, přilba

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Seznámit žáky s ochrannou funkcí cyklistické přilby.
- Naučit žáky správným návykům v používání cyklistické přilby.

Časová náročnost aktivity

- 2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- ukazovátko, barevné fixy/pastelky, meloun, cyklistická přilba, igelitový ubrus

Popis aktivit

Zahřívací hra

Na úvod hodiny, můžeme zařadit hru Na kouzelníka. Potřebujeme volný prostor, takže je vhodné hru hrát buď ve třídě s odklizenými lavicemi ke zdem nebo např. na chodbě. Hra spočívá v tom, že se učitel postaví do středu prostoru a děti se pohybují libovolně kolem něj. Učitel říká zaklínadlo a mává u toho kouzelnou hůlkou (ukazovátkem): „Čáry, máry pod kočáry, ať jsou z vás... autíčka.“ V tom okamžiku děti předvádějí autíčka a jako takové se pohybují po místnosti. Učitel může libovolně měnit dopravní prostředky. Hra skončí ve chvíli, kdy učitel z dopravních prostředků vykouzlí zase děti, které se pak vrátí na své místo.

Aktivita

S dětmi si povídáme na téma cyklistiky a o tom, co máme mít na sobě, jak se můžeme chránit, abychom byli v bezpečí. Cílem je dojít k závěru, jak je důležité nosit na hlavě správně připnutou přilbu.

Důležitost nošení cyklistické přilby si můžeme demonstrovat pomocí následujícího pokusu. Ukážeme dětem meloun a zeptáme se jich, kterou část našeho těla nám svým tvarem nejvíce připomíná. Samozřejmě že hlavu, a to nejen tvarem, ale i hmotností. Vezmeme tedy meloun a nasadíme mu pevně cyklistickou přilbu. Meloun pak pustíme z výšky na zem (přilbou na zem). Pak meloun vyjmeme a ukážeme dětem, že je v pořádku, neporušený. Položíme na zem igelitový ubrus a pokus opakujeme bez přilby. Meloun se po dopadu na zem rozbije. Ukážeme tak dětem, jak důležité je mít přilbu na hlavě.

Upozorníme je na to, že stejně tak jako mít přilbu na hlavě, je důležité ji i správně nasadit a zapnout. Na jednom dobrovolníkovi můžeme ukázat, jak se taková přilba správně na hlavě nosí.

Tak tedy: Přilbu nasadíme na hlavu tak, aby nám kryla i čelo i týl hlavy, tzn. ne příliš do čela a ne příliš dozadu. Člověk, který má na hlavě přilbu, by neměl mít omezený výhled, ale zároveň by měl vidět okraj přilby. Poté dotáhneme mechanismus vzadu na přilbě (většinou to bývá kolečko) tak, aby přilba byla pevně na hlavě. Přilba je správně na hlavě upevněná, pokud v případě předklonu a zatřepání hlavou nespadne, a to i když jsou řemínky stále rozepnuté. Pak přijde řada na již zmiňované řemínky.

Výbava kola, přilba

Raný školní věk

Ty by měly být nastavené tak, aby se sbíhaly do tvaru písmene „Y“ pod lalůčkem ucha a sepnuly se pod bradou. Dotažené by měly být tak, aby se pod nimi daly protáhnout dva prsty.

Pro upevnění získaných dovedností použijeme Pracovní list 1. Najdeme na něm obrázky přileb upnutých na hlavě. S dětmi si prohlédneme obrázky a povídáme si, co je na nich dobře a co je špatně.

Obrázek č. 1 – přilba je příliš zakloněná dozadu – je odkryté čelo, čímž je zvýšené nebezpečí úrazu v oblasti hlavy – čela.

Obrázek č. 2 – přilba je příliš nakloněná dopředu – odrytý týl, nebezpečí úrazu a špatný/omezený výhled dopředu, tedy potencionální nebezpečí vzniku úrazu.

Obrázek č. 3 – přilba otočená kšiltem dozadu – takto přilba ztrácí veškeré preventivní účinky.

Obrázek č. 4 – přilba správně nasazená, ovšem nejsou zapnuté řemínky – přilba ztrácí ochrannou funkci, neboť nás v případě nárazu na hlavu neochrání.

Obrázek č. 5 – přilba správně nasazená, jsou zapnuté řemínky, ale mají špatně nastavenou velikost/délku – příliš dlouhé, a řemínky, které by se měly spojit do tvaru písmene „Y“ hned pod uchem, jsou více utažené, tedy spojují se sice v „Y“, ale už nad lalůčkem ucha a ucho překrývá řemínek a tlačí na něj, čímž dojde i k omezení sluchu. Navíc je na obrázku také pod přilbou kšiltovka, která tam nesmí být. V případě nárazu nám může přilbu z hlavy sesunout nebo jinak ublížit.

Obrázek č. 6 – přilba správně nasazená.

Cyklista

Výbava kola, přilba

Raný školní věk

Poznámky učitele

Výbava kola, přilba

Střední školní věk

Cíl activity

- Seznámit žáky s ochrannou funkcí povinné výbavy cyklisty.
- Naučit žáky povinnou, doporučenou výbavu cyklistického kola a výbavu za snížené viditelnosti.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- barevné fixy, pastelky

Popis aktivit

Zahřívací hra

Pro uvedení do tématu můžeme použít jednoduchou pohybovou hru Na signál. Učitel se postaví doprostřed třídy a žákům povídá: „Představte si, že se tady ve škole posílá tajná zpráva pomocí rádiového signálu. Jste zvědaví, co se jím za správu posílá? Signál můžete zachytit a zjistit tak tu tajnou zprávu. Signál chytíte tím, že kolem ní utvoříte kroužek a přitom se držíte za ruce. A pozor na to, signál jsem já.“ Těmito slovy ukončíte vysvětlování, vteřinku počkejte, než to všem dojde, a poté už se dejte na útěk! Děti se rozeběhnou. Po chycení signálu děti získají zprávu (téma hodiny) a navážete tím automaticky na další aktivitu.

Aktivita

Začnete s dětmi rozhovor na téma bezpečné cyklistiky. Povídáme si o tom, co je důležité mít na sobě a jestli je důležité mít i něco na kole. Dojdeme k tomu, že většina dětí vnímá jako důležitou součást cyklistiky právě cyklistickou přilbu, už ale nepřikládají takovou důležitost povinné výbavě kola. Zeptáme se tedy, jestli na kole jezdí a co na tom kole doma mají. Věci, které děti považují za důležité, můžeme průběžně zapisovat na tabuli. Poté si všechny věci, které jsme vyjmenovali s dětmi, rozdělíme na tři skupiny, povinná výbava cyklistického kola, doporučená výbava cyklistického kola a výbava za snížené viditelnosti.

Vysvětlíme dětem rozdíl mezi těmito skupinami věcí:

Povinná výbava cyklistického kola, tj. výbava, kterou nám ukládá zákon, že za každých okolností musíme na cyklistickém kole mít:

- dvě na sobě nezávislé brzdy, kryty šroubů a matic kol nebo křídlové upínáky kol, vpředu umístěná odrazka bílé barvy, vzadu umístěná odrazka červené barvy, oranžové odrazky umístěné ve výpletu kol a na pedálech, záslepky do volných boků řídítek (gripy).

Výbava kola, přilba

Střední školní věk

Výbava za snížené viditelnosti, tj. výbava, kterou nám ukládá zákon, že musíme v případě snížené viditelnosti mít na cyklistickém kole:

- světlo vepředu bílé barvy, světlo vzadu červené barvy, náhradní zdroj elektrického napětí (baterky) zajišťující svítivost světel na 1,5 hodiny

Doporučená výbava, tj. výbava, jejíž povinnost není určena zákonem, nicméně je dobré ji na kole pro zvýšení bezpečnosti cyklisty mít:

- kryt na řetěz, blatníky, zvonek.

Poté co si vše vyjmenujeme, zapíšeme na tabuli a rozdělíme do skupin, dětem rozdáme pracovní listy. Na těch jsou obrázky veškerého vybavení kola. Úkolem dětí je přiřadit čarou jednotlivé prvky na správné místo na kole. Na závěr ještě děti zakroužkují červeně ty předměty, které patří do výbavy povinné, oranžově ty předměty, které patří do výbavy povinné za snížené viditelnosti, a zeleně předměty výbavy doporučené.

Poznámky učitele

Výbava kola, přilba

Starší školní věk

Cíl activity

- Seznámit žáky s funkcí cyklistické přilby.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby, cyklistická přilba

Popis aktivit

Formou diskuse nastíníme žákům problematiku nošení/nenošení cyklistické přilby. Jedno z důležitých témat v této problematice je samotná konstrukce cyklistické přilby. Na ukázce cyklistické přilby můžeme demonstrovat její správné označení nebo části, ze kterých je přilba vyrobená. Cyklistická přilba, která je schválena k prodeji v České republice, musí splňovat standardy. Jedním z nich je přiložený návod v českém jazyce, druhým je označení CE. Toto označení značí, že přilba splňuje podmínky ČSN EN 1078. Zároveň nám sděluje, že přilba je testovaná a má certifikát ES. Testování přileb probíhá simulací pádu zkušební hlavy s nasazenou helmou z výšky 1,5 m na kovadlinu simulující obruby chodníku. Konstrukce skeletu přilby je z jednoho kusu polystyrenové hmoty, shora krytého vrstvou umělé hmoty. Její funkce na přilbě je udržet zlomky skořepiny při sobě v případě rozpadu. Dnes se téměř bez výjimky skořepiny vyrábějí technologií in-mold. To je technologie přímého vstřikování polystyrenové hmoty do polykarbonátové skořepiny helmy. Při této výrobě tak lze dosáhnout vysoké míry ochrany při velmi nízké hmotnosti. Tato technologie zaručuje větší pevnost přilby než technologie používané dříve. Při předchozí technologii se tvar přilby vyřezal z většího kusu polystyrenu, čímž mohlo dojít k narušení celistvosti materiálu a vznikala tím místa s nevhodným napětím materiálu.

Pro lepší vykreslení následků můžeme přirovnat rychlost jízdy na kole k pádu z výšky na beton, která se mění v závislosti na rychlosti. Cyklista jede rychlostí 15 km/h a spadne po hlavě dolů. Jeho pád odpovídá skoku po hlavě na beton z výšky jednoho metru. Cyklista jede rychlostí 25 km/h a spadne z kola na hlavu. Jeho pád se rovná skoku z výšky 2,5 m hlavou dolů na beton.

Pokud došlo ke kolizi cyklisty a auta: Kolo jelo rychlostí 15 km/h a auto 35 km/h. Síla nárazu cyklisty se poté rovná rychlosti 50 km/h a odpovídá skoku z výše 10 m.

Můžeme také ukázat pokus s melounem.

S žáky si demonstrujeme i správné nasazení a upnutí cyklistické přilby na hlavě. Správné nasazení cyklistické přilby viz Cyklista – Výbava kola, přilba 1.

Žákům rozdáme pracovní listy a necháme je vyplnit je za domácí úkol a na další hodině listy zkontrolujeme.

Cyklista

Vybava kola, přilba

Starší školní věk

Poznámky učitele

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Pochopit správné, bezpečné chování cyklisty do 10 let.
- Vnímat neustálé nošení cyklistické přilby jako potřebné.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Raný školní věk

Popis aktivit

S dětmi navážeme otevřenou diskusi na téma cyklistiky. Povídáme si, kdo jezdí na kole anebo na odrážedle. Pokračujeme otázkami směřujícími k tomu, jestli jezdí samy nebo s někým dospělým. Následuje řada otázek, kde na tom kole jezdí, jestli po silnici nebo na chodníku a jestli na chodníku mohou jezdit vůbec nějakí cyklisté.

Předložíme dětem Pracovní listy 1 a zaměříme se na horní část 1a., kde máme na obrázcích různé cyklisty. Necháme děti zapřemýšlet nad tím, jaký je mezi nimi rozdíl, co se vzhledu týče. Pokračujeme tím, aby si označily ty cyklisty, kteří se mohou ještě pohybovat po chodníku.

Cyklisty si prohlédneme ještě jednou a zkusíme najít všechno, co mají společné (jedou na kole, mají cyklistické přilby). V této fázi zdůrazníme potřebu přilby za každých okolností. I když jedeme v bezpečném prostředí, kde nás nemohou srazit auta, nikdy si nevybereme čas pádu a na co upadneme. Z tohoto důvodu vždy nosíme přilbu i třeba jenom na dvůr. Tak jako se automaticky v autě vždycky připoutáme, automaticky si také nasadíme přilbu, když nasedáme na kolo.

Podíváme se na obrázek na pracovním listu 1b. Na obrázku vidíme situaci na chodníku z pohledu cyklisty mladšího 10 let. Prohlédneme si situace a důsledně povídáme o každé z nich. Co je na obrázku v pořádku a co by šlo udělat lépe, aby byli všichni v bezpečí (dlouhé vodítka na psa se může zamotat, při čtení novin nedává pozor, při poslouchání hudby neslyší okolí, starší člověk s holí nemůže rychle uskočit). Dále pokračujeme na téma, jak bychom se jako cyklisté měli na chodníku chovat, abychom nikoho neohrozili.

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Střední školní věk

Cíl activity

- Pochopit správné, bezpečné chování cyklisty.
- Pochopit, jak se chovat v úsecích s vyznačenými vybranými dopravními značeními.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Střední školní věk

Popis aktivit

S žáky v tomto věku začneme hodinu pracovními listy a metodikou tohoto tématu pro raný školní věk. Tyto nám poslouží jako úvod a navození tématu.

Pokračujeme Pracovním listem 2, na kterém vidíme různá dopravní značení. Pod každým z nich máme volné řádky, kam napíšeme, kdo všechno se může pohybovat na místech takto označených (auta, cyklisté, městská doprava, chodci, motocyklisté...).

Pod dopravními značeními máme vypsaná čísla (ke každému číslu patří obrázek – dopravní značení). Úkolem bude v menších pracovních skupinách popsat, jaké je správné bezpečné chování v úseku označeném danou dopravní značkou (jak se mají chovat cyklisté, chodci, auta, popř. co které skupiny smějí/nesmějí, aby měli žáci možnost srovnání). Na závěr každá skupina přednese své závěry a poznatky.

Poznámky učitele

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Pochopit, jak se chovat v úsecích, které jsou vymezené vybraným dopravním značením.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby

Cyklista

Pěší zóna, obytná zóna, chodník, stezka pro cyklisty

Starší školní věk

Popis aktivit

Diskutujeme s žáky na témata pohybu chodců a cyklistů po pozemních komunikacích. Kdo je chodec, kdo cyklista a kde se jako takoví mohou pohybovat. Povídáme si s nimi o pěších zónách. Kdo se v ní a za jakých podmínek může pohybovat. Rozdáme jim pracovní listy a necháme je samostatně plnit první tři úkoly. Následně tyto zhodnotíme v otevřené diskusi a sdělíme si správné řešení.

S žáky diskutujeme o okolí školy a jejich bydliště, jestli se tam nacházejí pěší. Bavíme se o potřebnosti takového prvku ve městě, k čemu slouží, jaké jsou jeho výhody či nevýhody.

Rozdělíme žáky do menších skupin a do každé skupiny rozdáme mapu okolí školy nebo celého města. Pokud ve městě takové místo s pěší zónou existuje, necháme žáky, aby toto místo do mapy zakreslili.

Na závěr programu si každá skupina vybere jednoho mluvčího, který spolužákům odprezentuje společný návrh pěší zóny, s odůvodněním potřebnosti.

Jednotlivé návrhy je možné vyvěsit na nástěnku, tak aby je žáci měli na očích. Je možné jim dát domácí úkol, nafotit danou/navrhovanou lokalitu, vybrané fotografie míst ve škole vytisknout a přiložit k mapám navrhovaných změn ve městě.

Poznámky učitele

Odbočování, předjíždění, zastavování

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Seznámit žáky s dopravním prostředím.
- Pochopení bezpečného odbočování, předjíždění a zastavování.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- obyčejná tužka, guma, barevné křídly

Cyklista

Odbočování, předjíždění, zastavování

Raný školní věk

Popis aktivit

Děti v tomto věku ještě nemohou samy bez doprovodu jezdit na kole. Proto nezapomeňme, že jsme jim vzorem chování.

Dětem rozdáme pracovní listy, na kterých uvidí mapu. Necháme jim dostatek času, aby se s mapou seznámily a pořádně prohlédly, kde se co nachází a kde se co děje. Nejprve se společně podíváme na dopravní značky, které jsou takto zobrazené, a zjistíme, jestli je děti znají všechny. Ty značky, které děti neznají, můžeme nakreslit na tabuli a povídat si o jejich významu.

Pokračujeme tím, že s dětmi probereme, jak má cyklista správně odbočovat, předjíždět/objíždět překážku a zastavovat.

Současně zmíníme, že děti do 10 let nesmějí samy na silnici, zato však mohou jet po chodníku.

Upozorníme také na přechod pro chodce – kolo se smí jen vést, ne na něm jet, a dotážíme se, jestli znají něco podobného pro cyklisty (přejezd pro cyklisty).

Poznámky učitele

Odbočování, předjíždění, zastavování

Střední školní věk

Cíl aktivity

- Seznámit žáky s dopravním prostředím.
- Pochopení bezpečného odbočování, předjíždění a zastavování.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- obyčejná tužka, guma

Cyklista

Odbočování, předjíždění, zastavování

Střední školní věk

Popis aktivit

Děti v tomto věku, ještě nemohou samy bez doprovodu jezdit na kole. Proto nezapomeňme, že jsme jim vzorem chování.

Žáci dostanou každý svůj pracovní list, na němž je zobrazená mapa – část města, dopravní situace.

S žáky hovoříme na téma cyklistiky a o možných nástrahách, které na nás čekají v provozu ve městě.

Následně žáky rozdělíme do menších pracovních skupin. Ve skupinách mají za úkol najít pro cyklistu všechny nebezpečné úseky na mapě a zakroužkovat je. Zároveň si ve skupinách odůvodní, proč zrovna toto místo je nebezpečné. Poté každá skupina řekne jedno místo, které zakroužkovala jako nebezpečné, a ostatním vysvětlí, proč a jak by tu situaci jako cyklista řešili. Skupiny se střídají pořád dokola, dokud nejsou vyčerpány všechny možnosti.

- **Hlavní silnice** – je potřeba dát přednost (hlavně pozor při odbočování doleva).
- **Přechod pro chodce** – chodci mají přednost. Současně musím kolo po přechodu vést.
- **Zaparkovaná auta** – pozor při objíždění.
- **Odbočování z hlavní na vedlejší silnici vlevo** – přednost protijedoucích, pozor na auta za mnou.

Pro cestu do školy je nejbezpečnější slézt z kola a jít po chodníku (přes přechod), a ne projíždět složitou křižovatkou po silnici.

Cyklista

Odbočování, předjíždění, zastavování

Střední školní věk

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cíl aktivity

- Seznámit žáky s dopravním prostředím.
- Pochopení bezpečného odbočování, předjíždění a zastavování.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- obyčejná tužka, guma, psací potřeby

Cyklista

Odbočování, předjíždění, zastavování

Starší školní věk

Popis aktivit

Žáky v tomto věku uvedeme do tématu obdobným způsobem jako žáky středního školního věku.

Použijeme i pracovní listy 3a. a 3b., které jsou pro ně určeny. Úkol zní stejně:

Ve skupinách najít pro cyklistu všechny nebezpečné úseky na mapě a zakroužkovat je. Zároveň si ve skupinách odůvodnit, proč zrovna toto místo je nebezpečné. Poté každá skupina řekne jedno místo, které zakroužkovala jako nebezpečné, a ostatním vysvětlí, proč a jak by tu situaci jako cyklista řešili. Skupiny se střídají pořád dokola, dokud nejsou vyčerpány všechny možnosti.

Pokračujeme dále v tématu za pomoci Pracovního listu 3. Ve skupinách řeší žáci úkoly postupně tak, jak jdou za sebou. Je důležité vždy po splnění úkolu se všemi pracovními skupinami najednou najít správné řešení a zafixovat si tím bezpečné chování cyklisty.

1. průjezd křižovatkou
 - a) dej přednost v jízdě
 - b) při odbočování doprava
 - ukáži rukou
 - zkontroluji situaci na místě, kam odbočuji
 - odbočím
 - c) při odbočování doleva
 - ohlédnu se, a pokud nic nejede za mnou ani v protisměru (pokud by mne mohlo ohrozit)
 - ukáži rukou a přejedu ke středu vozovky
 - dám přednost protijedoucím
 - zkontroluji situaci na místě, kam odbočuji
 - odbočím
2. zastavování
 - a) ukáži rukou
 - b) zkontroluji situaci na místě, kam odbočuji
 - c) odbočím
3. koleje – hrozí zaklínění kola
4. přechod pro chodce – přednost chodců

5. odbočení doleva z hlavní silnice – lepší přejít po přechodu jako chodec (vést kolo)
6. objíždění zaparkovaných aut
 - a) ohlédnu se, a pokud nic nejede za mnou ani v protisměru (pokud by mne mohlo ohrozit)
 - b) ukáži rukou
 - c) předjedu
 - d) ukáži rukou
 - e) zařadím se
7. objíždění překážky (práce na silnici) – stejně jako objíždění zaparkovaných aut

Poznámky učitele

Na silnici, v přírodě

Raný školní věk

Cíl activity

- Pochopit zásady bezpečné jízdy jak na silnici, tak i mimo ni.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby, pastelky

Popis aktivit

Na kole se dá jezdit nejen na silnici, ale i v přírodě. Děti v tomto věku sice ještě nemůžou jezdit samy bez doprovodu, ale tento čas přijde a je důležité, aby na něj byly připravené. S žáky si tedy povídáme nejen o bezpečné jízdě po silnici, ale také o bezpečné jízdě na kole mimo ni. Můžeme se jich zeptat, kde všude se může jezdit na kole a navodit tím téma dnešní hodiny. Ptáme se jich, jaký nebo jestli vůbec je nějaký rozdíl mezi výbavou cyklisty, který se chystá jet po silnicích, a cyklistou, který se chystá jet do přírody.

Rozdáme dětem pracovní listy, na nichž uvidí dívka, která se chystá jet na kole. Ovšem neví si úplně rady, co by si tak měla vzít na sebe. Je tedy na dětech, aby jí poradily při správném výběru cyklistického vybavení nejdříve do města – mohou pospojovat věci, které si oblékne, modrou barvou (přilbu, chrániče, rukavice, pevné boty, vesta, triko, šortky, mikina). Poté se zkusí zamyslet nad tím, jak by se měla vybavit, když jede do přírody (stejně vybavení s tím, že chrániče jsou ještě důležitější). Tyto věci může spojit př. zelenou barvou. Je nutné klást důraz na to, že je potřeba mít přilbu i chrániče v obou prostředích. Červenou barvou mohou obtáhnout nevhodné oblečení – volné dlouhé kalhoty, kabát, holiny, pantofle, kšiltovka i čepice (vadí pro správné použití přilby), těsné nebo naopak hodně volné džíny.

Teď jsme se zamysleli nad tím, co si vzít na sebe podle prostředí, kam se chystáme jet, ale proč se takto vybavit? Podíváme se dolů na pracovní list 1b., kde máme silnici a les. Přiřadíme opět věci, které můžeme potkat ve městě – k silnici, a věci, na které můžeme narazit v přírodě – k lesu. Ptáme se dětí na strukturu a tvrdost materiálů, které tam jsou uvedené, a zdali je tvrdší ten předmět, např. kámen, nebo naše hlava. Také větve mohou být špičaté, ostré a po listí se nám to může na kole smekat. Je tedy důležité si vzít přilbu, když jedeme do města, stejně tak jako když jezdíme na dvorku. Nikdy nevíme, kdy upadneme a na co upadneme.

Na silnici, v přírodě

Střední školní věk, starší školní věk

Cíl activity

- Pochopit základy bezpečné jízdy na jak silnici, tak i mimo ni.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- barevné fixy, pastelky

Popis aktivit

Nebezpečí úrazu na nás čekají všude, ať jedeme po silnici, cyklostezce nebo přírodou. Naším cílem tedy je dosáhnout toho, aby si žáci tato rizika uvědomovali. Začneme tím, že se každý z nich sám zamyslí, jaké hrozby na nás čekají jak právě na silnicích, tak i v přírodě.

Každý žák si zapíše své poznatky do pracovních listů. Po zapsání údajů tyto probereme se všemi žáky. Zdůrazníme, že ve městě to není jen nebezpečí úrazu důsledkem pádu např. na obrubník, na asfalt, dlažební kostku..., vůči těmto věcem nás chrání přilba. Ale co nás ještě ohrožuje ve městě? Jsou to auta, hustý provoz, chodci... a je nesmírně důležité provoz na silnicích a ve městech vnímat jako celek a předvídat situace. Abychom chránili nejen sebe, ale i ostatní na silnicích, je důležité být dobře viděn. Takže se vybavím i reflexními materiály, aby měli ostatní řidiči větší šanci mě dříve vidět a tím i dříve reagovat.

A co na nás číhá v lese nebo v přírodě?

- Určitě je důležité chránit si hlavu cyklistickou přilbou, neboť vše, na co můžeme v lese upadnout, je tvrdší než naše hlava. Důležité jsou chrániče a cyklistické rukavice.

Co nás dále může ohrozit?

- V lese je třeba dávat pozor i na nerovnost povrchu, jsou tam kořeny, které po dešti kloužou, stejně jako listí, jsou tam kameny, které nám můžou rozhodit řízení. Jízda v přírodě souvisí i s přeceněním vlastních sil.

Přejdeme k obrázkům níže, kde vidíme různé příběhy, situace. Děti se rozdělí do skupinek podle počtu obrázků. Každá skupina si vybere jeden obrázek, ke kterému si vymyslí příběh, kdo tam jede, kam jede, co dělá dobře a co by mohl udělat lépe, co se stane, proč se to stane a jaké z toho plyne ponaučení.

Na závěr skupiny, které budou chtít přednést příběh, ho odvyprávějí ostatním spolužákům.

Cyklista

Na silnici, v přírodě

Střední školní věk, starší školní věk

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vedení kola

Raný školní věk

Cíl activity

- Pochopení bezpečných zásad vedení kola.
- Pochopit, že ne všude se mohu jako cyklista pohybovat.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- pastelky či fixy, psací potřeby

Popis aktivit

Žákům rozdáme pracovní listy a vedeme s nimi otevřenou diskusi na téma na obrázcích. Necháme žáky samotné vydedukovat z obrázků téma hodiny. Je důležité věnovat pozornost žákům při popisu jednotlivých obrázků a zaměřit se na detaily.

Po které straně vozovky cyklista jede? Po které by správně měl jet? (Vpravo.)

Když vedu kolo, jsem chodec, nebo cyklista? (Chodec, ale na rozdíl od chodců musím kolo vést po pravé straně krajnice nebo pravém okraji vozovky.) Jelikož jsem chodec vedoucí kolo, po které straně vozovky se tedy mám pohybovat, aby to bylo správné a bezpečné? (Vpravo.)

Pokud se pohybuji bezpečně po pravé straně, ke které straně tedy povedu kolo? K silnici, nebo ke krajnici? (K silnici.)

Při popisu jednotlivých obrázků dětem vysvětlujeme správné vedení kola nejen na vozovce, ale i například na chodníku. Navedeme debatu na téma správného pohybu na chodníku. Na koho všechno musíme dávat pozor?

Vrátíme se k obrázkům v pracovních listech. Teď už umíme vybrat ty, které jsou správné. Správná řešení děti označí zeleně.

Na dalším pracovním listu máme ještě vyobrazené dopravní značení, která nám říkají, kam na kole jako cyklisté nemůžeme. Necháme děti opět samotné zapřemýšlet, co ty značky znamenají a proč tam cyklisté nesmějí.

Cyklista

Vedení kola

Raný školní věk

Poznámky učitele

Vedení kola

Střední školní věk, starší školní věk

Cíl activity

- Seznámit žáky s ochrannou funkcí povinné výbavy cyklisty.
- Naučit žáky povinnou, doporučenou výbavu cyklistického kola a výbavu za snížené viditelnosti.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby, fixy, dle možností počítačová učebna

Vedení kola

Střední školní věk, starší školní věk

Popis aktivit

Pracovní listy jsou koncipované pro obě věkové skupiny dohromady. Žáci staršího školního věku si pracovní listy mohou vyplnit jako samostatnou práci nebo práci ve skupinách, mohou mít k dispozici internet a vyhledat další poznatky na toto téma. Vyhledané informace mohou ve skupinách zpracovat a přednést ostatním spolužákům.

Žákům středního školního věku ještě musíme být průvodcem či koučem a úkoly v pracovním listě dále rozvíjet otázkami a zodpovídat otázky žáků, které vyvstanou během plnění úkolů. S těmito dětmi můžeme použít i pracovní list na toto téma pro žáky mladšího školního věku.

Sesednout z kola (nepokračovat dále na kole) musíme u značek Konec stezky pro cyklisty a Zákaz vjezdu všech vozidel (v obou směrech).

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cíl activity

- Uvědomění si důležitosti viditelnosti cyklisty.
- Pochopení funkce reflexních materiálů.
- Naučení správnému umístění reflexních materiálů na tělo.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatizace), nauka o společnosti, přírodověda, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- velká papírová krabice, barevné papíry, reflexní předměty (nejlépe pásy – lze koupit ve sportu či v galanterii), izolepa, nůžky, pastelky

Popis aktivit

Zahřívací hra

Jako zahřívací hru můžeme použít jednoduchou, všem známou hru – Čáp ztratil čepičku. Na začátku hry se určí jeden hráč, který představuje čápa, a jeho úkolem je chytat děti. Vedoucí i děti říkají říkanku a klapou při tom nataženýma rukama před sebou (představují zobák čápa). Říkanka zní takto: „Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku...“ Na místo doplněných teček vedoucí řekne nějakou barvu, např. žlutou. Úkolem dětí je co nejrychleji tuhle barvu najít a dotknout se jí (stačí jedním prstem). Nesmějí se jí však dotknout samy na sobě. Jakmile se barvy dotknou, jsou v bezpečí před čápem. Dokud se však barvy nedrží, může je čáp chytit. Koho chytne jako prvního, ten si s ním vystřídá místo a stává se čápem pro další kolo.

Aktivita

S dětmi jsme v předchozí hře vyjmenovali různé druhy barviček. Dáme jim k dispozici barevné papíry různého spektra a necháme je z nich sestavit řadu, od dětí nejvíce viditelných ve tmě až po nejméně viditelné ve tmě. Poté to zkontrolujeme a můžeme přidat komentář. Zeptáme se dětí, kdo jezdí na kole a co je důležité mít na sobě. Cílem je dojít k závěru, že stejně jako je důležité nosit správně nasazenou cyklistickou přilbu, je i důležité mít na sobě dobře viditelné oblečení, a to ať už se pohybují jako cyklista nebo jak chodec.

Dětem názorně ukážeme funkci reflexních materiálů pomocí krabice, do které vyřízneme průřez na koukání. Krabici postavíme ke zdi, průhledem směrem k oknu, aby nám tam šlo denní světlo. Do krabice připevníme různé druhy barevných papírů – pro porovnání, které jsou v noci nejlépe vidět. Pro porovnání pak umístíme i reflexní materiál, který je ve tmě vidět samozřejmě nejvíce.

Necháme žáky, aby se zamysleli, jak auto vidí cyklistu, a kam je dobré tedy reflexní pásy umístit. Přejdeme k práci s pracovními listy. Na první dvojici obrázků vidíme auta, necháme děti vybrat ten správný, na které straně vozovky auta jezdí. Nesprávný obrázek přeškrtneme. Stejnou úlohu má i druhá dvojice obrázků, s tím rozdílem, že na nich je cyklista. Při zjištění, že auta i cyklisté jezdí po stejné – pravé straně vozovky, vybereme ze dvou posledních obrázků ten pohled, jak nás jako cyklisty řidič vidí (zezadu) a ten obrázek zakroužkujeme (druhý obrázek neškrtneme!).

Cyklista

Viditelnost

Raný školní věk

Vysvětlíme, že je ale důležité, aby nás viděli i řidiči z druhé strany. Kam je tedy nejlepší umístit reflexní pásy? Kterou část těla vidí řidiči z obou směrů? Můžeme demonstrovat – jeden žák se posadí na židličku jako cyklista a ostatní se podívají, která část těla je vidět ze všech stran. Je to samozřejmě noha, tedy nejlepší místo pro umístění reflexních materiálů je kotník. Nejvíce se pohybuje a je vidět ze všech stran. Nejlepší je mít na sobě více reflexních prvků, ne jen jeden na kotníku.

Děti pak mohou namalovat reflexní materiály na správná místa.

Poznámky učitele

Cíl activity

- Uvědomění si důležitosti viditelnosti cyklisty.
- Pochopení funkce reflexních materiálů umístěných kole.
- Pochopení funkce osvětlení umístěného na kole.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatizace), nauka o společnosti, přírodověda, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- psací potřeby, nůžky, pastelky, všechny druhy odrazek na kolo, světla na kolo, reflexní páska

Popis aktivit

S dětmi navodíme rozhovor na téma cyklistiky. Ptáme se, kdo jezdí na kole nebo alespoň někdy na kole jel, a pokud je stále někdo, kdo na kole nejezdí, pak alespoň na koloběžce (pravidla pro koloběžku jsou stejná jako pro cyklistické kolo), pokud i tak je stále ve třídě někdo, kdo nemá ani takové zkušenosti, zeptáme se, zda viděl alespoň kolo či cyklistu, aby to pro něj nebylo neznámým pojmem.

Ptáme se žáků, co nás jako cyklisty chrání před kolemjedoucími auty. Je to samozřejmě cyklistická přilba, ale také povinná výbava cyklisty viz Metodika – Cyklista – Výbava, přilba. Ukážeme dětem/žákům komponenty povinné výbavy na kolo – odrazky. Žáci nám vyjmenují místa, kde by na kole měly být jednotlivé odrazky umístěné. Dozvíme se tedy, ze kterých stran jsou viditelné jaké odrazky (zepředu bílá, zezadu červená, z boku oranžové), podle nich tedy i řidič snadno určí, jakým směrem cyklista pojedě, a dokáže tedy na něj reagovat.

Můžeme si to ukázat pomocí Pracovního listu 2. Ve spodní části máme obrázek cyklisty a obrázek auta; tyto obrázky si děti vystřihnou. Můžeme pak s objekty hýbat po vyznačené křižovatce v horní části pracovního listu a říkat si, ze které strany auto právě vidí cyklistu, tedy jakou barvu odrazek.

Můžeme přidat otázky týkající se osvětlení cyklisty. Tedy kam jaké světlo patří (bílé vpředu, červené vzadu), proč nestačí mít pouze odrazky (je důležité být viděn, ale i vidět) nebo třeba, jestli je lepší mít vzadu světlo blikající, či ne (vždy je lepší tzv. „blikačka“, neboť nás tak řidič jako cyklistu lépe a dříve zaregistruje, navíc si nás nesplete se statickým stojícím předmětem).

Poznámky učitele

Cíl aktivity

- Uvědomění si skutečnosti, že pro bezpečí cyklisty je zásadní vzdálenost, na kterou jej řidič spatří.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- cyklistické kolo na ukázkou s povinnou výbavou, promítací technika

Popis aktivit

S žáky rozhovorem navážeme na téma cyklistiky. Povídáme si o tom, kdo jezdí na normálním kole a kdo vyznává jaký druh kola, neboť je dobré poukázat na fakt, že existují jisté druhy cyklistiky, při níž se používají kola, na kterých je možné jezdit pouze v chráněných prostorách nebo místech k tomu určených. Příkladem takového kola nám může být tzv. BMX, které zpravidla není vybavené ani dvěma na sobě nezávislými brzdami, jak nám ukládá zákon, natož pak jakýmikoliv odrazkami. Takové kolo ale nesmí na silnici do provozu.

Ukážeme pak žákům ukázkově vybavené cyklistické kolo. Můžeme na něm demonstrovat barevné odlišení odrazek z každého pohledu. Řidič díky tomu vnímá, jestli vidí kolo z boku (oranžové odrazky v kolech), zepředu (bílá odrazka nebo světlo) či zezadu (červená odrazka nebo světlo), a to pouze na základě barvy odrazek (světél).

Pro vyznavače horské cyklistiky, kteří tvrdí, že odrazky vozit na kolech nemohou, jelikož pak v terénu odpadávají (což se opravdu stává), můžeme navrhnout i jiné alternativy, které nám umožňuje zákon. Ten nám totiž říká, že můžeme odrazový materiál na kole nahradit odrazovým materiálem na oblečení; v tom případě ale musí být oblečení vybaveno reflexními materiály v adekvátní míře.

Rozdáme žákům pracovní listy. Mohou si je vyplnit za domácí úkol nebo přímo v hodině, kde se mohou rozdělit do menších skupinek a pracovní listy vyplnit. Pak si vyplněné úkoly mohou navzájem prezentovat a zároveň doplňovat. U posledního úkolu v pracovním listě proto může vzniknout i otevřená diskuse.

Rozdíly ve viditelnosti barev (v metrech) – modré oblečení (cca 18 m), červené oblečení (cca 24 m), žluté oblečení (cca 37 m), bílé oblečení (cca 55 m) a reflexní oblečení (cca 200 m).

Cyklista

Viditelnost

Starší školní věk

Poznámky učitele

Cíl activity

- Seznámit žáky s funkcí DDH.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- papír, psací potřeby

Popis aktivit

Jak se říká, žádný učený z nebe nespadl, tedy zeptejme se dětí, jestli musím jet na kole první jízdu rovnou v provozu, nebo jestli jsou i jiné možnosti. Pokud si nevěříme (a i když si věříme), je tu pro nás dětské dopravní hřiště, kde si můžeme natrénovat správný a bezpečný pohyb v dopravním prostředí, a to nejen jako cyklisté, ale i jako chodci.

Ptejme se dětí, kdo už na dětském dopravním hřišti byl, a jestli tedy všechny vědí, co je tam čeká. Necháme otevřenou debatu.

Nejmenším žákům připomeneme, že se můžeme učit správně chovat i při procházkách nebo cestách nejen se spolužáky a paní učitelkou/vychovatelkou, ale i rodiči. Můžeme si tak vyzkoušet správné chování i pravidla.

Starší děti rozdělíme do menších pracovních skupin. Poté dětem dáme Pracovní list 1 a 2. Na prvním vidí fotografii dětského dopravního hřiště a na druhém skutečného provozu na silnicích. Řekneme dětem, že mají dostatek času, aby si prohlédly obě fotografie a ve skupině našly rozdíly mezi umělým prostředím dětského dopravního hřiště a opravdovým prostředím města (reálné silnice bývají větší, reálné značky jsou taktéž větší) a k čemu přesně takové dopravní hřiště slouží (pro základní nácvik bezpečného pohybu na pozemních komunikacích – reálný provoz je mnohem náročnější a složitější).

Doporučení

Tato hodina by měla sloužit pouze jako úvod do problematiky dětského dopravního hřiště, pro rozšíření povědomí o dětském dopravním hřišti. Vhodné by bylo domluvit se s vedením místního dopravního hřiště na návštěvě areálu, aby si ho děti mohly prohlédnout samy.

Poznámky učitele

Nebezpečná jízda, zavazadla na kole

Raný školní věk

Cíl activity

- Pochopit, v čem spočívají rizika nevhodného chování při jízdě na kole.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- psací potřeby, pastelky

Popis aktivit

Se žáky v úvodu navodíme téma otevřenou diskusí. Ptáme se jich, jaká nebezpečí na nás venku čekají, když se vydáme na výlet na kole. Jsou to samozřejmě různé kameny, obrubníky či větve, o které se můžeme poranit v případě pádu. To jsou věci, které neovlivníme; každý, kdo jezdí na kole, někdy upadne. Jsou ale věci, které ovlivnit můžeme. Můžeme se chovat bezpečněji, zodpovědněji. Zeptáme se, jak například, a necháme žáky, ať zkusí říct vlastní návrhy.

Rozdáme pracovní listy. Hned na prvním obrázku vidíme cyklistu, který se chystá na výlet a potřebuje pomoci s umístěním zavazadla na kolo. S dětmi tedy probereme různé situace a možnosti správného umístění. Důležité je vždycky odůvodnit, proč ano nebo proč ne. Spojíme správnou možnost umístění zavazadla s obrázkem.

Následuje další řada obrázků. Necháme děti, aby si je pořádně všechny prohlédly. Postupně si s nimi povídáme o každém obrázku zvlášť. Necháme děti samotné, aby našly řešení – správnost či nesprávnost chování cyklisty na obrázku, popřípadě navrhy řešení situace, jak by to mohl cyklista udělat lépe. Při konečném rozhodnutí, jestli je obrázek dobře či ne, nakreslíme obličej pod obrázkem pusinku: obrázek je dobře – pusinka se směje versus obrázek je špatně – pusinka se nesměje.

V další diskusi můžeme probrat, jak dále správně řídit kolo a čemu se vyhnout.

Poznámky učitele

Nebezpečí, zavazadla na kole

Střední školní věk

Cíl activity

- Pochopit, v čem spočívají rizika nevhodného chování při jízdě na kole.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, tělesná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- barevné fixy, pastelky

Popis aktivit

Při tématech, jako je právě bezpečné a ohleduplné chování, je důležité, aby si tuto zodpovědnost uvědomili sami žáci a sami na to přišli. Uvedeme tedy žáky do tématu otevřenou diskusí.

Ptáme se, co považují za největší nebezpečí při jízdě na kole. Můžeme si dále rozdělit prvky, které mohou zapříčinit dopravní nehodu, na ty, které jako cyklisté neovlivníme (stav vozovky, neohleduplné řidiče...), a na ty, které ovlivníme (bezpečné chování – držet za jízdy řídítka...). Tyto podněty zaznamenáme do pracovních sešitů, případně na tabuli, abychom je viděli před sebou.

Rozdáme žákům pracovní list 2b. Na něm vidíme sadu obrázků. Za obrázky se skrývá příběh. Úkolem žáků je, aby ve skupinkách spojili obrázky tak, aby dávaly smysl (shora dolů). Potom ve skupince vyberou jednu sadu obrázků a vymyslí k nim příběh.

Na závěr si skupinky navzájem odprezentují příběhy, které se na obrázku odehrály.

Poznámky učitele

Nebezpečí, zavazadla na kole

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Pochopit, v čem spočívají rizika nevhodného chování při jízdě na kole a dosah takové nehody, které jsme mohli předejít.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- barevné fixy, pastelky

Cyklista

Nebezpečí, zavazadla na kole

Starší školní věk

Popis aktivit

Při tématech, jako je právě bezpečné a ohleduplné chování, je důležité, aby si tuto zodpovědnost uvědomili sami žáci a sami na to přišli. Uvedeme tedy žáky do tématu otevřenou diskusí. Ptáme se, co považují za největší nebezpečí při jízdě na kole. Můžeme si dále rozdělit prvky, které mohou zapříčinit dopravní nehodu, na ty, které jako cyklisté neovlivníme (stav vozovky, neohleduplné řidiče...), a na ty, které ovlivníme (bezpečné chování – ndržet se za jízdy jiného vozidla...). Tyto podněty můžeme zapisovat na tabuli, abychom je viděli před sebou.

Rozdělíme žáky do menších skupin a každá skupina dostane pracovní list. Na každém listě je popsán úkol, který je čeká. Důležité je plnit úkoly postupně za sebou a po každém splnění cvičení si sdělit výsledky a prodiskutovat je.

Na závěr hodiny si skupinky žáků navzájem odprezentují, odvyprávějí příběhy, které vytvořily. Hodinu tak uzavřeme opět otevřenou diskusí, která nám slouží jako zpětná vazba a zároveň upevňuje v žácích získané informace.

Poznámky učitele

Cyklista

- Správné odpovědi na test v pracovních listech: 1a., 2b., 3a., 4b., 5b.

V autě

Raný školní věk; střední školní věk

Cíl activity

- Návyk správného poutání ve vozidle.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- promítací technika

Popis aktivit

Děti uvedeme do tématu bezpečné jízdy ve vozidle. Ptáme se, kdo jezdí autem, kdo používá jakou autosedačku a jestli se poutají děti samy nebo je poutají jejich rodiče. I když je poutají rodiče, je důležité, aby děti systém poutání zvládaly samy.

S dětmi středního věku je třeba probrat, za jakých podmínek musí v autosedačce být a proč (podmínky výšky 150 cm nebo váhy 36 kg). Každé se může vyjádřit, jak je na tom s výškou a hmotností a co doma používá (podle počtu dětí lze tuto aktivitu provést skupinovou diskusí nebo zapsat do pracovního listu).

Podíváme se tedy, jak je to správně. K tomuto účelu můžeme využít buď vlastní automobil s dětskou autosedačkou a dětem přímo ukázat, jak je poutání správné a bezpečné. Pokud takové možnosti nemáme, využijeme materiál webového portálu www.skodahrou.cz. Najdeme sekci Silniční bezpečnost – Bezpečně v autě – Dětské autosedačky. V této sekci klikneme na obrázek v pozadí na zdi (chlapec připoutaný v autosedačce). Otevře se nám tam okno s obrázky, na kterých je zobrazen podrobný postup bezpečného poutání. S dětmi si tento postup projdeme a zafixujeme.

Následně žákům rozdáme pracovní listy, na kterých je zobrazena holčička pokaždé jinak. Necháme děti, aby samy komentovaly, které obrázky jsou dobře a na kterých by šlo udělat něco mnohem lépe.

Popis obrázků:

1. Správně.
2. Dítě není připoutané.
3. Pás vede špatně; nikdy nesmí vést pod rukou.
4. Špatně zvolené oblečení; bunda je plná vzduchu, je pro nás tedy stejně nebezpečná jako povolený bezpečnostní pás.
5. Také by mohlo být lépe zvolené oblečení; pás je na holém těle, v případě nehody nás popálí.
6. Jakékoliv předměty pod pásem nás ohrožují na životě.

Cestující

V autě

Raný školní věk; střední školní věk

Poznámky učitele

A series of horizontal dashed lines for writing notes.

Cíl aktivity

- Demonstrovat důležitost poutání se ve vozidle.
- Naučit žáky přemýšlet nad bezpečným poutáním všech převážených osob ve voze.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby, promítací technika

Popis aktivit

Žáky uvedeme do tématu bezpečného poutání se v automobilu.

Rozdáme každému pracovní list, na kterém najde čtyři otázky. Položíme listy nahlas postupně, vždy po jednom. Necháme žákům čas na rozmyšlenou a poté ve třídě zahájíme otevřenou diskusi na téma každé otázky zvlášť.

Vždy po samotném zamyšlení žákům pustíme video z webového portálu www.skodahrou.cz – Silniční bezpečnost – Bezpečně v autě – Crash test videa.

Ke každé otázce zvlášť pouštíme crash test videa:

1. Dítě nepřipoutané při čelním nárazu, dítě nepřipoutané při bočním nárazu + dítě připoutané.
2. Zadní pasažér nepřipoutaný při čelním nárazu, zadní pasažér připoutaný při čelním nárazu + připoutaní, po dospělých pasažérech následně děti.
3. Položené předměty na zadním platu.

Vždy po zhlédnutí videa necháme žákům další prostor pro vyjádření a diskusi. Zároveň po každém videu necháme žáky zapsat do pracovního listu, co se dozvěděli a odpověď na položenou otázku.

Poznámky učitele

Zavazadla

Raný školní věk

Cíl activity

- Demonstrovat nebezpečí volně uložených předmětů ve vozidle.

Časová náročnost activity

- 1–2 vyučovací hodiny

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- drobné předměty na Kimovu hru – předměty, které už ve třídě máme, jako je např. obyčejná tužka, kniha, deštník, láhev apod. (nebezpečné předměty pro převážení na zadním platu automobilu)

Popis aktivit

Zahřívací hra

Jako aktivizační hru si můžeme s dětmi zahrát Kimovu hru. Je to jednoduchá hra procvičující paměť. Kimova hra spočívá v tom, že se na určitý počet předmětů hráči určitou dobu dívají, následně se předměty zakryjí a hráči se snaží napsat nebo říci, co si zapamatovali. Předměty lze postupně přidávat a zvyšovat tím obtížnost, nebo lze měnit místa, kde se předměty nacházely, v tom případě hráči zapisují jen předměty, které změnily místa atd. Hru je tedy možné upravovat podle možností žáků.

Děti aktivně uvedeme do tématu rozhovorem s otázkami, jak cestují, jestli autem, pěšky, autobusem. Dále se můžeme ptát, jestli když jezdí autem, používají bezpečnostní pás. Cílem je dovést děti k zamyšlení, proč se bezpečnostní pás či sedačka používá.

Pokračujeme v kladení otázek a ptáme se, jak se děti zabaví, aby se v autě na dlouhých cestách nenudily, tedy jaké hračky s sebou vozí a kde je mají uložené. V tuto chvíli můžeme dětem rozdat čtvrtky a necháme je nakreslit/namalovat hračky, které vozí při cestách s sebou. Po kresbě/malbě si můžeme udělat výstavu nakreslených věcí a ptát se, kde je jejich správné uložení, neboť stejně jako když se nepřipoutáme a v případě nehody „vyletíme“ ze sedačky a může se nám něco stát, stejně poletí i všechny věci, které nejsou uloženy třeba v kapsáři na sedačkách. Takové věci pak mohou zasáhnout každého pasažéra ve voze a ublížit mu.

Žákům rozdáme Pracovní listy 1, na kterých najdou různé situace ve voze. Podíváme se na ně postupně, jak jdou za sebou, a necháme děti zapřemýšlet, co je na obrázcích dobře a co ne.

1. obrázek – Nejen že je holčička na obrázku nepřipoutaná, což je nebezpečné jak pro ni samotnou (může se vážně zranit v případě nehody), tak pro všechny pasažéry ve vozidle, neboť sama je právě volným předmětem a v případě nehody může zranit celou posádku, ale navíc veškeré její hračky nejsou uklizené, tudíž při nehodě mohou ublížit všem ve voze či je vážně zranit.

2. obrázek – Holčička je sice už připoutaná, proto se zdá, že je již v bezpečí. Nicméně všechny tvrdé a těžké předměty mohou ublížit opět jí nebo komukoliv jinému ve voze.

3. obrázek – Zde již vidíme, že je holčička připoutaná, tedy v bezpečí, a ostatní věci má taky uklizené. Má pouze batoh na zemi, v němž jsou uklizené hračky, neboť v případě nehody z tohoto místa batoh nevylétne. Jediná hračka, kterou má holčička k dispozici, je plyšový medvěd, který je měkký a lehký, proto v případě nehody nikomu neublíží.

S dětmi tedy vybereme obrázek, na němž je zobrazeno správné chování, a ten jediný si děti mohou vybarvit (ostatní přeškrtnou nebo červeně vybarví věci, které jsou špatně, případně je červeně zakroužkují; záleží na časové dotaci a jiných okolnostech).

Obměna programu

Program můžeme doplnit společným pokusem s vajíčkem.

Pokus s vajíčkem pomůže většímu vcítění dětí do pozice vajíčka – je na něj možné nakreslit obličej a pojmenovat ho. Děti si samy (za podpory lektora) vymyslí příběh, kam pan Vajíčko jel a proč. Prožitek se tak stává niternějším.

Do autíčka vložíme vajíčko. S autíčkem jedeme rychle po stole a narazíme do překážky. Vajíčko z autíčka vylétne, dopadne na zem a rozbije se. Pokus opakujeme s vajíčkem připevněným pásy (pomocí lepicí pásky). Připevněné vajíčko nevypadne. Vajíčko je vhodné, protože děti na vajíčku vidí následky vypadnutí z auta.

Poznámky učitele

Cíl activity

- Demonstrovat nebezpečí volně položených předmětů ve vozidle.
- Uvědomění si nebezpečí plynoucího z volně položených předmětů.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- Nauka o společnosti, literatura (dramatizace), český jazyk

Pomůcky

- tabule, křída, tužka/fix

Popis aktivit

Zahřívací hra

Jako úvodní hru můžeme použít obměnu tiché pošty. Hráči/žáci se posadí do kruhu, třeba na židličky nebo na zem, a zahrají si tichou poštu, ovšem místo slov nebo vět si budou posílat zvuky dopravních prostředků nebo názvy jejich částí. Tato hra je rychlá, ale zábavná a dobře funguje pro prolomení ledu na začátku hodiny či dne.

Aktivita

S žáky diskutujeme na téma cestování. Z tohoto pohledu nás bude nejvíce zajímat způsob cestování a zvyky/zlozvyky, které v autě mají buď oni sami nebo rodiče. Ptáme se, co všechno s sebou vozí a kde dotyčné věci mají (pokud v kufru, pak jestli je kufr krytý nebo oddělený od prostoru posádky, anebo jestli na sedačkách vedle sebe, na podlaze vozidla, na „zadním okénku“ atd.), průběžně na tabuli zapisujeme věci, které vozí děti v autě. Poté rozebereme, kde by jednotlivé věci měly být uloženy a proč. Zdůrazníme, že všechny věci, které nejsou v autě připoutané, jsou volné předměty, tedy v případě nehody „vylétnou“ ze svého místa a kohokoliv zasáhnou, čímž ho můžou zranit, a to i smrtelně. Když je tedy nepřipoutáme, samy se stávají volnými předměty a mohou zranit nejen nás, ale i ostatní. Měli bychom tedy při jízdě v autě kontrolovat nejen umístění jednotlivých věcí tak, aby byly fixované a nikomu v případě nehody neublížily, ale i kontrolovat, zda jsou všichni ve vozidle připoutaní a chrání tím i sebe.

Ukázat video s tematikou: Nepřipoutané věci na zadním platu automobilu.

Rozdáme dětem Pracovní list 2, na němž uvidíme obrázky. V prvním sloupci máme různé věci, jež často převážíme v autě. Pokud máme na tabuli napsané nějaké věci, které žáci vyjmenovali a nejsou na obrázku, pak je na pracovní list zapíšeme a můžeme s nimi také pracovat. V druhém sloupci najdeme kruhy – místa, kam nebo jak věci v autě správně uložíme tak, abychom byli v bezpečí. Úkolem tedy bude spojit vždy danou věc na obrázku s místem, kde je nejlepší ji umístit.

Cestující

Zavazadla

Střední školní věk

Na závěr si řekneme, jak je to správně:

Kufr auta: notebook, lékárnička, batoh (upozornit, že batoh lze položit i na podlahu auta pod nohy, odtamtud v případě nehody nevylétne), přenoska (klec se zvířetem), deštník.

Bezpečnostní pás: kočka/pes (upozornit, že existuje postroj pro psa, který má bezpečnostní sponu a ta jde sepnout jako bezpečnostní pás).

Kapsář: pití (lahev), telefon, knížka

Poznámky učitele

Zavazadla

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Demonstrovat důležitost umístění předmětů ve vozidle.
- Naučit žáky přemýšlet nad umisťováním předmětů ve vozidle.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby, promítací technika

Popis aktivit

Toto téma je hodně diskutované a neméně důležité. Každá věc, kterou převážíme, má v autě své místo. Je důležité si uvědomit, že volný předmět v automobilu je vše, co není připoutané, tedy nejen volně položené věci, ale i nepřipoutaný pasažér. Každá věc proto v případě nehody letí po nějakou dobu vzduchem a po tuto dobu nabírá na své hmotnosti, což se pak projeví v následné síle, kterou nás zasáhne. Pro ilustraci si pustíme video volně položených předmětů ve voze.

Následně můžeme pustit video s nepřipoutaným zadním pasažérem při čelním nárazu. Tady vidíme, že pokud se nepřipoutáme, nejen že ohrožujeme sebe, ale také všechny, kteří s námi cestují. Tudíž je nejen důležité se poutat a zajistit tím, abychom se nestali volným předmětem ve vozidle, ale i kontrolovat ostatní pasažéry, aby se připoutali. Díky tomu totiž chráníme i sebe sama.

Následně přistoupíme k řešení specifických situací při převoz věcí v automobilu, a to za pomoci Pracovních listů 3. Máme zde vymezené čtyři různé okruhy, týkající se čtyř různých situací.

Je možné pracovní listy rozstříhnout na čtyři témata zvlášť, žáky rozdělit do čtyř skupin a každé dát jedno téma. Skupiny se zamyslí nad danou problematikou a napíší svůj návrh. Poté každá vybere svého zástupce, který přednese řešení situace i ostatním. Po každém přednesení problematiky by měla nastat krátká diskuse o správnosti řešení situace a zaznít další návrhy.

Po přednesení všech témat žáky pochválíme za spolupráci a zadáme jim úkol na doma, aby zkontrolovali, co a kde mají doma v autě položeného a jestli mají bezpečné vozidlo. Pokud ne, ať navrhnu řešení. Ti, kteří nemají auto, se zamyslí nad řešením této problematiky v hromadné dopravě.

Obměna programu

V případě použití interaktivní tabule jako promítacího zařízení můžeme využít její funkce, jako jsou například zvýrazňovače atd. Můžeme tedy pozastavit video v situaci, jež se nám zdá nebezpečná, a zakroužkovat, zvýraznit předměty, které tam jsou. Žáci taky mohou zkusit nakreslit a odhadnout trajektorii volných předmětů promítnutých na videu atd. Interaktivní tabule má mnoho využití a v dopravní výchově nám může být velmi dobrým pomocníkem.

Cestující

Zavazadla

Starší školní věk

Poznámky učitele

Lined writing area for teacher notes, consisting of 18 horizontal dotted lines.

Na parkovišti

Raný školní věk

Cíl activity

- Uvědomění si rizika, pokud se ze silnice nastupuje do vozidla anebo z něj vystupuje.
- Pochopit, proč na parkovišti opatrně otevíráme dveře (hrozí poškození).
- Rozlišit auto, které couvá.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), tělesná výchova, nauka o společnosti, výtvarná výchova

Pomůcky

- psací potřeby, pastelky

Popis aktivit

Zahřívací hra

Na úvod hodiny si můžeme pro protažení těla zazpívat a zatancovat známou písničku Hlava, ramena. Děti se postaví do kroužku a říkají/zpívají do rytmu písničku: „Hlava, ramena, kolena, palce, kolena, palce, kolena, palce, hlava, ramena, kolena, palce, oči, uši, pusa, nos.“ Zprvu se písnička (může být i básnička) říká/zpívá opravdu pomalu a děti při ní ukazují prstem na části těla, které jsou jmenované. Postupně se rytmus zrychluje a hra končí v okamžiku, kdy už děti nestíhají rychlý rytmus písničky nebo básničky. Na závěr si zatleskají, jak jim to šlo.

Aktivita

S dětmi navážeme na vybrané téma. Ptáme se jich, jestli jezdí autem, jak často a kam nejčastěji. Ptáme se, jestli vystupují/nastupují do auta samy nebo jestli jim pomáhají rodiče. Navážeme otázkami, na které straně vozu sedí, jestli za řidičem nebo za spolujezdcem.

Rozdáme dětem pracovní listy, na nichž je kamarádka, která by chtěla vystoupit z auta. Má ale problém, kudy by měla vystoupit; je na dětech, jak jí poradí. Jestli dveřmi vpravo, u chodníku, nebo dveřmi vlevo do silnice. Necháme děti zapřemýšlet a vyslechneme si jejich návrhy i s argumenty, proč zrovna na té dané straně. Samozřejmě je mnohem bezpečnější vždy nastupovat i vystupovat ze strany od chodníku, neboť není nebezpečí kolemjedoucího vozidla, které by nás mohlo ohrozit. Nakreslíme tedy šipku na obrázku směrem k pravým dveřím vozidla – ze směru k chodníku.

Ptáme se dětí, třeba i na různé modelové situace, např. jak to probíhá na parkovišti. Zdůrazníme, že je důležité opatrně otevírat dveře, abychom nepoškodili auta stojící vedle.

A jak poznáme, že auto couvá? Necháme děti opět zapřemýšlet a dojdeme ke společnému závěru, že se rozsvítí bílá světla vzadu. Obzvláště na parkovišti musíme tedy dávat pozor na toto znamení nebezpečí, protože řidič lehce přehlédne malé děti a může do nich nacouvat.

Cestující

Na parkovišti

Raný školní věk

Poznámky učitele

Dotted lines for writing notes.

Na parkovišti

Střední školní věk

Cíl aktivity

- Uvědomění si rizika, pokud se ze silnice nastupuje do vozidla anebo z něj vystupuje.
- Pochopit, proč na parkovišti opatrně otevíráme dveře (hrozí poškození).
- Rozlišit auto, které couvá.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), tělesná výchova, nauka o společnosti, výtvarná výchova

Pomůcky

- psací potřeby, pastelky, promítací technika, fotografie nebezpečných situací ve městě

Popis aktivit

Zahřívací hra

Zahřátí na začátku hodiny můžeme provést pomocí úvodní hry Gordický uzel. Hra spočívá v tom, že se žáci postaví ve volném prostoru do kruhu co nejbližší, namáčknutí rameny k sobě. Každý zavře oči, zvedne levou ruku a chytne se kterékoliv jiné ruky, až se všichni drží; pak stále se zavřenýma očima zvednou pravou ruku a opět chytanou jakoukoliv jinou ruku spolužáka. Poté co se všichni drží, můžou otevřít oči a pokusit se rozplést uzel. Starší ročníky dokážou uzel rozplést zcela samy, mladším můžeme pomoci my.

Aktivita

Se žáky rozmlouváme na téma cestování v osobním automobilu. Ptáme se jich, jak cestují, čím cestují a kde sedí, když cestují. Diskutujeme s nimi o různých modelových situacích, co všechno se může stát při vystupování/nastupování (např. otevřeme-li dveře do silnice, aniž bychom se ohlédli – co když pojedou okolo auto nebo cyklista?, dále co se stane, když jako chodec půjdu blízko zaparkovaných aut, a spolujezdec v autě nečekaně otevře dveře...).

Po uvedení do tématu a částečném rozebrání problematiky rozdáme žákům pracovní listy. Na nich vidíme auto při pohledu shora a otázky. S dětmi probereme společně jednu otázku za druhou, výsledky vyjádření dětí k otázce zapisujeme na tabuli, aby si je mohly opisovat do svých pracovních listů.

Připravíme si fotografie, které budeme promítat. Žákům tedy postupně ukážeme různé situace, které si popíšeme. Je možné použít fotografie uvedené v učebnici a detailně s dětmi rozebrat hrozící nebezpečí.

Po zhlédnutí fotografií se vrátíme zpět k pracovnímu listu, kde můžeme doplnit další informace, které nás během promítání fotografií napadly.

Cestující

Na parkovišti

Střední školní věk

Poznámky učitele

Na parkovišti

Starší školní věk

Cíl aktivity

- Pochopit, jaký má řidič výhled při couvání vozidla.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby, automobil

Popis aktivit

Se žáky navážeme komunikaci směrem k bezpečnému parkování a hlavně směrem k bezpečnému pohybu na parkovišti či vystupování/nastupování. Ptáme se, jak poznáme, že auto couvá a jaké nebezpečí při tom hrozí.

Pak se s dětmi přesuneme do venkovních prostor, kde máme zaparkované auto. Názorně jim ukážeme, jak auto světelně signalizuje, když couvá. Zároveň se žáci mohou zkusit posadit za volant vozu (nenechat klíčky v zapalování!) a vyzkoušet si pohled řidiče dozadu. Ostatní žáci mohou simulovat chodce za vozidlem. Každý, kdo si vyzkouší pohled řidiče dozadu přes zpětná zrcátka, má možnost zjistit, jak omezený má výhled. Tedy je nejen na řidiči předejít srážce s chodcem, ale také na chodcích, kteří mohou nejvíce ovlivnit své vlastní bezpečí, a to pozorností a předvídáním situací.

Po příchodu zpět do třídy rozdáme žákům pracovní listy a necháme je, aby je v klidu vyplnili a zapřemýšleli nad situacemi v nich popsány. V závěru hodiny necháme žáky na základě otázek položených v pracovním listu volně diskutovat na téma bezpečnosti pasažéra – nastupování/vystupování/parkoviště.

Plusy a mínusy parkování na parkovišti „popředu“, kdy pak řidič musí z místa vycouvat:

- + **dobře se zajíždí, dobře se nakládá nákup do kufru**
- **je hůře vidět při vyjíždění (couvání)**

Cestující

Na parkovišti

Starší školní věk

Poznámky učitele

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cestující

- Správné odpovědi na test v pracovních listech: 1c., 2a., 3a., 4c., 5a.

Pravidla silničního provozu

Dopravní značky a křižovatky

Raný školní věk; střední školní věk

Cíl aktivity

- Naučit se důležitá dopravní značení, se kterými se můžeme setkat na křižovatkách, a zopakovat si je.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literární výchova (dramatizace), výtvarná výchova, nauka o společnosti, prvouka

Pomůcky

- pastelky, psací potřeby

Pravidla silničního provozu

Dopravní značky a křižovatky

Raný školní věk; střední školní věk

Popis aktivit

Se žáky začneme rozhovorem, jestli jezdí na kole. Směřujeme otázky na to, jestli jezdí sami a jestli mohou vůbec jezdit sami po silnici. Děti do 10 let ještě po silnici jezdit nemohou, nicméně zdůrazníme jim, jak je důležité být připraven na čas, kdy už se budou moci samostatně pohybovat po silnicích.

Pokračujeme otázkami směřujícími ke znalosti druhů dopravního značení – které značky děti znají; zkusí je prozatím jen slovy popsat, jak vypadají a jak na ně máme reagovat.

Následně dětem rozdáme pracovní listy a necháme je, ať si je pořádně prohlédnou. Ptáme se, co na obrázcích v prvním sloupci vidí a jestli je na nich všechno v pořádku. Podíváme se: No to se na to podívejme, někdo nám zapomněl ty značky vybarvit.

S dětmi si povídáme o každé dopravní značce zvlášť (jakou by měla mít barvu, co bude znamenat, až bude barevná, a jak se máme chovat, když tu značku potkáme). Necháme dětem prostor, aby si mohly vybarvit obrázky a pak se k nim vrátíme.

S vybarvenými obrázky se nám bude pracovat o poznání lépe. Řekneme třeba: Nyní se koukněme na kamarádka na obrázcích. Copak asi tam dělá? Zadáme dětem úkol, aby zkusily zapřemýšlet nad tím, ke kterým dopravním značkám který obrázek patří. Obrázky patřící k sobě spojíme nakreslenou čarou. Zároveň si vysvětlujeme, jaké je správné chování u dané dopravní značky a co by se mohlo stát, kdyby ji třeba někdo neuposlechl.

Pravidla silničního provozu

Dopravní značky a křižovatky

Raný školní věk; střední školní věk

Poznámky učitele

Dopravní značky

- Správné odpovědi na test v pracovních listech: 1a., 2b., 3c., 4b., 5a.

Křižovatky

- Správné odpovědi na test v pracovních listech:
 1. první pojede auto, druhý cyklista,
 2. první pojede cyklista, druhé auto,
 3. první pojede auto, druhý cyklista.

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Raný školní věk

Cíl aktivity

- Naučení a zafixování důležitých telefonních čísel.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- pastelky nebo fixy, zvukové nahrávky vozidel s právem přednosti jízdy, přehrávač

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Raný školní věk

Popis aktivit

V úvodu hodiny dětem pustíme zvuk houkačky vozidel s právem přednosti jízdy. Ptáme se dětí, jestli tento zvuk už někdy slyšely a kde, nebo komu patří.

Rozvineme debatu na toto téma a pokračujeme ve formulaci otázek typu: Jak takovéto vozy poznáme, kromě houkaček? Vozy s právem přednosti jízdy zcela bezpečně poznáme nejen podle zvuku houkačky, ale také podle barvy majáku – modré.

Děti, a víme, jaká jsou důležitá telefonní čísla právě na tato auta s modrým majákem, která nám mohou zachránit život nebo hodně pomoci, když jsme v nesnázích?

Dětem rozdáme pracovní listy. Necháme je, ať si listy v klidu prohlédnou a zorientují se v nich. Každý žák si připraví čtyři barvy fixů/pastelek – červenou (jako záchranka), zelenou (policie), modrou (hasiči) a žlutou (112 – všechny).

Podíváme se společně na pracovní list. Najdeme na něm několik telefonních čísel, obrázky a auta. Úkolem je vždy spojit číslo, obrázek s číslem a auto. Tedy najdu číslo 155, k němu najdu v obrázcích schovanou pětku – invalidní vozíček – a jako poslední přiřadím správné vozidlo.

Až společně pospojujeme čísla s obrázky a s auty, zbyde nám jedno samostatné číslo.

Co s ním? Ke komu tedy patří? Vysvětlíme dětem, že číslo, které zbylo, nám svolá všechna auta dohromady.

Poznámky učitele

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Střední školní věk

Cíl aktivity

- Zopakování důležitých telefonních čísel.
- Bezpečné chování při průjezdu vozidel s právem přednosti jízdy.

Časová náročnost aktivity

- 1 vyučovací hodina

Mezipředmětové vztahy

- literatura (dramatická výchova), přírodověda, nauka o společnosti, výtvarná výchova, pracovní výchova

Pomůcky

- pastelky nebo fixy, zvukové nahrávky vozidel s právem přednosti jízdy, přehrávač

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Střední školní věk

Popis aktivit

Za pomoci zvukových nahrávek vozidel s právem přednosti jízdy uvedeme děti do tématu dopravní nehody. S dětmi si říkáme, která „houkačka“ ke komu patří. Při rozklíčování zvuků si zopakujeme důležitá telefonní čísla:

- **150** 0 je nádoba s vodou, kterou se dá hasit – HASIČI,
- **155** 5 je invalidní vozíček, ve kterém v nemocnici vozí zraněné – SANITKA,
- **158** 8 jsou pouta, kterými spoutají zločince páni policisté – POLICIE,
- **112** a když si nevím rady, svolám všechny dohromady – HASIČI, SANITKA i POLICIE.

Po zopakování důležitých telefonních čísel nám ještě zbývá si říct, jak se máme jako chodci a cyklisté chovat, pokud je uslyšíme, že se k nám blíží. Rozdáme tedy pracovní listy.

Na Pracovním listu 2. vidíme kluka uprostřed silnice, který slyší a vidí, že jeho směrem přijíždí sanitka. Děti, on sám si neví rady, poradíte mu?

Společně si přečteme všechny možnosti u obrázku a vybereme tu nejsprávnější (má se co nejrychleji vrátit na bližší chodník).

Poznámky učitele

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Starší školní věk

Cíl activity

- Bezpečné chování při průjezdu vozidel s právem přednosti jízdy.

Časová náročnost activity

- 1 vyučovací hodina

Pomůcky

- psací potřeby

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Starší školní věk

Popis aktivit

Toto téma probereme na příkladové situaci. Se žáky vedeme rozhovor na téma dopravní nehody. Můžeme si sdělit zážitky, které kdo má s některou ze složek integrovaného záchranného systému.

Žákům rozdáme pracovní listy a necháme jim dostatek času na prostudování úkolů.

Je možné, aby žáci plnili úkoly z pracovního listu společně ve dvojicích. Lépe si při tom prodiskutují dané téma, tím dojde k jeho upevnění. Výsledky svých poznatků mohou opět přednést před třídou. Ovšem je potřeba zvýšené pozornosti k poslednímu zadanému úkolu. Dvojice, které budou chtít, zahrají si scénku volání na tísňovou linku. Ostatní žáci si mohou zapisovat, co by změnili. Je lépe, když scénku předvede více dvojic, aby byl výsledek s čím porovnávat.

Na co nezapomenout při telefonátu, když si chci přivolat první pomoc:

1. Představit se.
2. Co se stalo.
3. Kde se to stalo.
4. Kolik je zraněných.
5. Nikdy nezavěšujte jako první! Operátor se může na něco zeptat.

Jedeš na kole za kamarádem a z dálky slyšíš houkání sanitky. Jak se zachováš? Zastavím u kraje a počkám, až přejede.

Dopravní nehoda

Dopravní nehoda

Starší školní věk

Poznámky učitele

Dopravní nehoda

- Správné odpovědi na test v pracovních listech: 1c., 2a., 3b., 4b., 5b.

Ukázka zpracování

Dopravní výchovy interaktivně

Základní škola Bernarda Bolzana o.p.s., Tábor

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání – výtah z dokumentu zaměřený na části věnující se projektu Dopravní výchova interaktivně.

1. ročník – Člověk a jeho svět / Místo, kde žijeme

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák popíše cestu ze svého bydliště do školy a její případná nebezpečí.

Učivo

- kde bydlím – domov – prostředí domova (náš dům, byt)
- orientace v místě bydliště
- moje škola – prostředí školy, činnosti ve škole, její okolí
- jsem chodec – bezpečná cesta do školy – práce s programem Dopravní výchova interaktivně
- riziková místa a situace

2. ročník – Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák dodržuje zásady bezpečného chování a chová se obezřetně při jednání s neznámými lidmi.
- Žák rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu.

Učivo

- čistota
- nemoc
- životní prostředí

Ukázka zpracování

Dopravní výchovy interaktivně

- bezpečnost chování, riziková místa a situace
- jak se zachovat při setkání s neznámými lidmi
- označování nebezpečných látek
- dopravní výchova – chodec – správné přecházení přes přechod se semaforem i bez semaforu – práce s programem Dopravní výchova interaktivně

3. ročník – Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu.
- Žák reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.
- Žák se chová obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná a v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek.

Učivo

- bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce – práce s programem Dopravní výchova interaktivně
- základní stavba a funkce těla
- péče o zdraví, první pomoc – prevence
- pitný režim, pohybový režim
- obezřetné chování, vyhledání pomoci
- integrovaný záchranný systém

4. ročník – Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb a s ohledem na oprávněné nároky jiných osob.
- Žák uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou.
- Žák rozpozná zranění ohrožující život, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc.

Ukázka zpracování

Dopravní výchovy interaktivně

- Žák uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jak v roli chodce, tak cyklisty.
- Žák předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek.

Učivo

- bezpečnost chování v silničním provozu v roli cyklisty – dopravní výchova, dopravní značky, křižovatky (návštěva dopravního hřiště, získání cyklistického průkazu na základě zkoušky), předcházení rizikovým situacím v dopravě – práce s programem Dopravní výchova interaktivně
- péče o zdraví – zdravý životní styl, správná výživa, vhodná skladba potravin, pitný režim
- návykové látky, hrací automaty, PC, závislost
- nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- šikana, týrání, sexuální zneužívání
- drobné úrazy a poranění, první pomoc – prevence
- dokáže zajistit lékařskou pomoc, rozpozná zranění ohrožující život
- krizové situace – čísla tísňového volání
- mimořádné události – integrovaný záchranný systém

5. ročník – Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života.
- Žák uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku.
- Žák rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před jeho narozením a po narození.

Učivo

- lidské tělo – stavba těla – základní funkce a projevy
- pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince, nemoci přenosné a nepřenosné, prevence nemocí

Ukázka zpracování

Dopravní výchovy interaktivně

- partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy, rodina a vztahy
- dopravní výchova – cyklista – rozšíření učiva – práce s programem Dopravní výchova interaktivně

7. ročník – Člověk a zdraví / Výchova ke zdraví

Rizika ohrožující zdraví, jejich prevence

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák zvládá základní postupy první pomoci, základy obvazové techniky.
- Žák vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních životních potřeb a hodnotou zdraví.
- Žák uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu z hlediska prospěšnosti zdraví.
- Žák rozlišuje choroby běžné, infekční, civilizační a uplatňuje osvojené preventivní způsoby chování.
- Žák usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví.
- Žák vyhledá v případě potřeby lékaře a popíše své zdravotní problémy.
- Žák dokáže vysvětlit zdravotní a sociální rizika spojená s hracími a výherními automaty.
- Žák uplatňuje účelné modely chování v případě šikanování, týrání a zneužívání dítěte.
- Žák se kriticky vyjadřuje k projevům násilí.
- Žák samostatně vyhledá v případě potřeby služby specializované pomoci.

Učivo

- počítače a hazardní hry, gamblerství
- nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- krizové situace: šikanování, týrání, sexuální zneužívání
- přivolání pomoci v případě osobního nebo cizího ohrožení
- linky důvěry, krizová centra
- postižení lidé mezi námi
- vliv životních podmínek a životního stylu na zdraví, vznik civilizačních chorob
- základní postupy první pomoci, obvazová technika, přivolání lékaře
- rozlišení závažných a méně závažných poranění

Ukázka zpracování

Dopravní výchovy interaktivně

- odpovědnost v chování při rizikových situacích v železniční a silniční dopravě, přivolání lékařské pomoci – práce s programem Dopravní výchova interaktivně
- denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit

8. ročník – Člověk a zdraví / Výchova ke zdraví

Pohybové aktivity a zdraví

Očekávané výstupy:

Žák

- Žák zařazuje do svého denního režimu aktivní pohyb, otužování a relaxaci.
- Žák dokáže sestavit osobní pohybový režim.
- Žák projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví a osobního bezpečí a v případě potřeby poskytne první pomoc.

Učivo

- význam pohybových aktivit pro zdraví
- pohybový režim
- prevence tělesného a duševního zatížení
- dodržování pravidel bezpečnosti – bezpečné prostředí ve škole, bezpečnost v dopravě, ochrana zdraví při různých činnostech
- rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu (postup v případě dopravní nehody – poskytnutí první pomoci, tísňová volání, zajištění bezpečnosti) – práce s programem Dopravní výchova interaktivně
- ochrana zdraví – nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty
- prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění

1. stupeň

Dopravní výchovu mohou školy zařadit, v souladu s jejich školními vzdělávacími programy, do různých předmětů, jako např. prvouky, nauky o světě, výchovy ke zdraví, rodinné výchovy atd.

1. ročník – 2. ročník

Pro děti v 1. ročníku není důležité zabývat se tématem dlouho, ale často, proto je vhodné zařadit ho do více předmětů (český jazyk, prvouka, výtvarná výchova, tělesná výchova). Velmi důležitou roli hraje názornost a praxe (nejefektivnější je výuka v rámci zážitkové pedagogiky).

V rámci českého jazyka zvolíme vyprávění na dané téma – cestující v autě, popis cesty do školy.

Pojmům a základním značkám je určena část hodiny prvouky. Výtvarnou výchovu lze oživit obrázky na téma účastník provozu. Vycházky je vhodné doplnit názornými ukázkami (kde přecházíme a kde si hrajeme, ohraničení vozovky, označení přechodu, apod.). V hodině tělesné výchovy je možné trénovat určité návyky – přechod přes vozovku, chůzi ve skupině po silnici.

Dopravní nehoda (1. ročník)

Seznámení žáků s integrovaným záchranným systémem. Kam mají volat v případě, že jsou svědky dopravní nehody. Jako pomůcku na zapamatování čísel použijeme přirovnání:

150 – 0 je jako rybník,

155 – 5 je jako invalidní vozík,

158 – 8 je jako pouta.

Hra na autobus (1. třída)

Motivační hra při chůzi ve skupině. Cílem hry je zautomatizovat bezpečné chování dětí ve skupině při společné cestě městem (po chodníku, na přechodech) nebo na komunikacích bez chodníku (během pobytu v přírodě). Žáci se seřadí do dvojic. První dvojice jsou řidiči autobusu, ostatní děti pasažéři. Řidiči mají za úkol jet přiměřenou rychlostí po správné straně chodníku nebo silnice, zastavit na každé křižovatce (přechodu pro chodce) a čekat na pokyn semaforů nebo policisty (učitele). Při cestě upozorňujeme děti na dopravní značky, semaforey, železniční přejezdy a situace v silničním provozu.

Příklady

Příklady z praxe partnerských škol

Zařazení dopravní výchovy do výuky

Chodím přes přechod – bezpečnost cestou do školy a ze školy (2. ročník)

Bezpečné přecházení na přechodu bez semaforu, se semaforem, znát pravidla při přecházení silnice, vědět, jak se správně rozhlížet při přecházení.

Děti mohou nakreslit, vybarvit a vystříhnout semafor pro chodce: 1. Stůj! – svítí červený panáček, 2. Přecházej! – svítí zelený panáček. Vybarví, vystříhnou, slepí k sobě na špejli – na jedné straně Stop, na druhé straně Přecházej. A následně si hrají a přecházejí dle světelné signalizace.

3. ročník

Ve 3. třídě už jsou žáci schopni výuky i delšího vzdělávacího celku. Nasbírané zkušenosti z dopravní výchovy je vhodné využít a procvičit na dětském dopravním hřišti.

Moje cesta do školy (3. ročník)

Tato aktivita by měla vzbudit v dětech pozornost při cestě do školy. Žáci si všímají dopravních značek a posuzují, zda jsou pro ně, jako pro chodce, důležité. Poté chceme, aby zaznamenali dopravní značky, které potkali cestou do školy. Tyto značky malují a zařadí do skupiny pro chodce nebo cyklisty.

Ekologie

Pro přepravu lidí ve větších městech slouží mimo autobusů i tramvaje nebo trolejbusy. Tramvaje a trolejbusy na rozdíl od autobusů pohání elektrický proud, tím šetří životní prostředí a jsou ekologické.

Víš, proč se jim také říká hromadný dopravní prostředek?

Co pohání jejich „motor“?

Jaký prostředek je šetrný k ovzduší?

Jaký dopravní prostředek jezdí ve vašem městě?

4. ročník

Žáci ve 4. ročníku jsou schopni pracovat ve větších celcích.

Výuka dopravní výchovy je doplněna aktivitami na dětském dopravním hřišti, kde je vhodné ověřit praktické dovednosti i v rámci základní školy. Velmi efektivní je též pozvat na návštěvu odborníky.

Důležité je propojit téma s etickým vzděláváním (vztahy mezi účastníky silničního provozu, formulování etické normy chování a spolupráce). V hodinách občanské

Příklady z praxe partnerských škol

Zařazení dopravní výchovy do výuky

výchovy zařadit téma na zautomatizování postupů „stanu-li se svědkem dopravní nehody“. Atraktivní je zařazení tématu do práce s ICT (zvolit záměrně obsah s dopravní tematikou).

Cyklista (4. ročník)

Seznámit žáky s pravidly silničního provozu, příprava na cyklistický průkaz. Žáci naváží na učivo z předchozích ročníků. Učitel rozdělí žáky do skupin a v nich soutěží ve znalostech dopravních značek. Rozšíří si vědomosti formou výkladu – dopravní situace na křižovatkách.

Hra na „policisty“

Cílem této hry je na negativních příkladech rozpoznat chybu, přemýšlet o možných následcích nezodpovědného chování a vést tím žáky k chování pozitivnímu a bezpečnému. Během cesty si žáci všimají všech zajímavých nebo nebezpečných situací, kterých jsme svědky. Po návratu do školy naše pozorování shrneme, žáci hlásí (nebo zapisují), čeho si všimli (např. děti lezoucí po zábradlí u silnice, fotbal na parkovišti, lidé přebíhající na červenou nebo mimo přechod, nepřipoutaný řidič, cyklista bez přilby, telefonující řidič atd.). Jednotlivé situace probereme, promyslíme – diskutujeme. Je možné vytvářet statistiku přestupků.

5. ročník

V 5. ročníku jsou žáci schopni orientovat se v dopravě jako chodci i jako cyklisté. Své znalosti si především zopakují, prohloubí a ověří v praxi. Důležité je vytvářet modelové situace a na základě nich vyvozovat závěry. Je vhodné využití projektových dnů/týdnů. Též zpestří výuku spojení tématu dopravní výchovy s výpočetní technikou a využitím záznamové techniky (počítač, fotoaparát, videokamera, internet apod.)

V českém jazyce mohou žáci popsat vybrané dopravní značky.

Křižovatky (5. ročník)

Skupinová práce. Žáci se seznámí s různými typy křižovatek. Učí se řešit přednosti v jízdě na hlavní a vedlejší silnici, používat pravidlo pravé ruky, pohybovat se po kruhovém objezdu. Vyzkoušejí si pohyb na křižovatkách s vyznačenou hlavní a vedlejší silnicí, použijí v praxi pravidlo pravé ruky i pohyb po kruhovém objezdu. Učí se rychle rozhodovat a projíždět plynule křižovatkou. Pomocí autíček projíždějí různými typy křižovatek.

2. stupeň

Dopravní výchova je zařazena do výuky nejen podle časového rozvrhu, ale doplněna ve výchovně-vzdělávacím procesu i významově.

Vhodné je využít možnosti volitelného předmětu, případně zřídit i zájmový kroužek pro oblast dopravní výchovy. Výhodné je též využití tématu dopravní výchovy pro projektové dny a týdny, studijní kurzy, školy v přírodě či výlety. Práce s žáky má být soustavná a průběžná po celý školní rok.

Projektový den (6. a 7. ročník)

Žáci 6. a 7. ročníku připraví úkoly pro své mladší spolužáky. Na jednotlivá stanoviště postavíme dva až tři organizátory. Děti chodí ve skupinkách a plní úkoly. Za splněný úkol získávají body ve formě různých dopravních značek, které si vlepují do startovních kartiček.

Jednotlivá stanoviště:

Třídění značek hmatem: Se zavázanýma očima rozdělují značky podle tvaru.

Hledej vetřelce: Mezi dopravní značky se zamíchají značky, které neexistují, případně mají jiný tvar, barvy a podobně (varianty pro menší a větší děti).

Jízda zručnosti: Krátký slalom, jízda po úzké lávce, signalizace odbočování – držení řídicích jednou rukou, zastavení na značce.

Co si vzít na kolo?: Z hromádky různých věcí si děti vybírají povinnou a doporučenou výbavu pro jízdu na kole – přilbu, rukavice, sluneční brýle, reflexní vestu...

Další varianta: oblékání na rychlost.

Kdo pojedje první?: Řešení několika variant křižovatek, u každého autíčka písmeno, správné odpovědi dají dohromady slovo do tajenky.

První pomoc: Praktické ošetření drobných poranění – odřeniny, krvácení z nosu, bodnutí hmyzem, puchýř...

Důležitá telefonní čísla: Přiřazování kartiček se symboly jednotlivých složek záchranného systému a telefonním číslem tísňového volání.

Příklady

Příklady z praxe partnerských škol

Zařazení dopravní výchovy do výuky

Malý architekt: Stavba modelu křižovatky z připravených provázků, kolíčků, značek, autíček, domečků apod.

První pomoc při dopravní nehodě (7. ročník)

Nácvik a analýza správných postupů poskytování první pomoci. Uvědomit si význam lékárničky a jejího vybavení pro poskytnutí první pomoci. Rozdělit její vybavení na standardní a nadstandardní.

Je možné zařadit besedu se záchranářem.

Matematika

Na kolik kilometrů vystačí zásoba 35 litrů benzínu autu, které má spotřebu 5,5 litru na 100 km jízdy? Doplnění: Zjisti, jakou spotřebu má auto tvého tatínka nebo maminky a kolik spotřebuje benzínu na cestu do školy.

Kolik tě stojí cesta do školy, v případě, že benzin stojí 36 korun za litr. (Jaká je cena benzínu ve vaší nejbližší čerpací stanici? Kolik by stála cesta do školy v tomto případě?)

